SUSTAINABLE AGRICULTURE PRODUCTIVITY PROJECT

Food and Agriculture Organization of the United Nations

MINISTERIE VAN LANDBOUW, VEETEELT EN VISSERIJ

ZESDE AGRARISCHE TELLING 2025

VOORLOPIG RAPPORT



VOORLOPIG RAPPORT
ZESDE AGRARISCHE TELLING 2025

© Copyright Augustus 2026

Ministerie van Landbouw, Veeteelt en Visserij (Ministerie van LVV)

Tekst & Design:
Ministerie van LVV – Afdeling Landbouw Statistiek
The Food and Agriculture Organization of the United Nations (FAO)

Zesde Agrarische Telling van Suriname

Voorlopig Rapport

Ministerie van Landbouw, Veeteelt en Visserij

Augustus 2026

Inhoudsopgave

Voorwoord 3
Dankwoord 4
Managementsamenvatting 5
Key Findings per thema 5
Introductie 8
Key Findings en analyses 10
1. Overzicht van de agrarische bedrijven in Suriname 10
1.1 Landelijke groei van agrarische bedrijven 10
1.2 Veranderingen in totaal bedrijfsareaal 12
1.3 Geografische spreiding en clustering 12
2. Structuur van de agrarische bedrijven 17
2.1 Verdeling van agrarische bedrijven naar grootte 17
2.2 Aantal agrarische bedrijven naar klassegrootte en beheersvorm 18
2.3 Totaal bedrijfsareaal naar klassegrootte en beheersvorm 20
2.4 Bedrijfsareaal, landgebruik voor agrarische activiteiten en benutte landoppervlakte 21
2.5 Doel van de agrarische productie 23
3. Demografisch profiel van agrarische bedrijfshoofden 26
3.1 Leeftijd van het bedrijfshoofd 26
3.2 Geslacht van het bedrijfshoofd 29
3.3 Leeftijd en geslacht van het bedrijfshoofd 30
3.4 Etniciteit van het bedrijfshoofd 33
3.5 Opleidingsniveau van het bedrijfshoofd 35
4. Gewassen 39
4.1 Land organisatie: percelen, berm-aanplant en shifting cultivation 39
4.2 Geteelde gewasgroepen per district 42
4.3 Eenjarige gewassen: voornaamste primaire voedselgewassen 44
4.4 Semi-meerjarige en meerjarige gewassen: bananen als landelijke basis van de landbouw 46

4.5 Structurele patronen en agrarische kwetsbaarheden 49
5. Veeteelt 53
5.1 Overzicht van bedrijven met vee en productiesystemen 53
5.2 Runderen 56
5.3 Schapen 59
5.4 Geiten 61
5.5 Varkens 63
5.6 Pluimvee 65
Conclusie 68
Referenties 73

Voorwoord

Het *Ministerie van Landbouw, Veeteelt en Visserij (Ministerie van LVV)* is verantwoordelijk voor de organisatie van agrarische tellingen in Suriname en voor de productie van jaarlijkse agrarische statistieken. De uitvoering van de Zesde Agrarische Telling 2025 valt onder de verantwoordelijkheid van het Ministerie.

Een daartoe ingestelde *Steering Committee Zesde Agrarische Telling* hield toezicht op de uitvoering, de doelstellingen en de inhoud van de telling. Deze commissie werd geleid door de directeur Landbouw van het Ministerie. De Steering Committee heeft een *Census Werk Groep (CWG)* ingesteld voor de coördinatie van de voorbereiding en uitvoering van de telling. Gelet op het feit dat de telling betrekking heeft op verschillende sectoren, waaronder de landbouw, veeteelt en aquacultuur, is gekozen voor de naam *Zesde Agrarische Telling 2025*. De benaming *Zesde Agrarische Telling* is gekozen omdat in het verleden vijf tellingen zijn uitgevoerd, waarbij de term *Landbouwtelling* werd gehanteerd.

Voor de planning, beleidsformulering en projectontwikkeling van de agrarische sector zijn onder meer betrouwbare agrarische statistieken nodig. Een agrarische telling verzamelt de benodigde structurele data van de agrarische sector. De telling moet mede bijdragen aan het verkrijgen van kennis en informatie over de sector. Kennis van de sector is noodzakelijk om effectief en efficiënt beleid voor de agrarische sector te kunnen formuleren en uitvoeren. Overeenkomstig de aanbevelingen van de *Food and Agriculture Organization of the United Nations (FAO)*, waarvan Suriname lid is, dient eens per tien jaar een telling te worden gehouden. De laatste telling vond plaats in 2008 (dus inmiddels zeventien jaar geleden), en sindsdien is de agrarische sector veranderd, zowel in structuur als in productie.

De telling is gericht op het verkrijgen van gedetailleerde en betrouwbare informatie over de structuur van de Surinaamse landbouw-, veeteelt- en aquacultuursector. Deze gegevens vormen een belangrijke basis voor de ontwikkeling van beleid, investeringsbeslissingen, onderzoek en strategische planning door zowel publieke als private belanghebbenden. In het kader van de telling worden huishoudens bezocht om gegevens te verzamelen en hieruit agrarische bedrijven te identificeren. Vervolgens worden van elk agrarisch bedrijf afzonderlijk gegevens geregistreerd over de bedrijfsactiviteiten en kenmerken.

Tijdens de laatste telling in 2008 werd gebruikgemaakt van de PAPI-methode (Pen and Paper Personal Interview), waarbij gegevens in het veld werden verzameld met behulp van papieren vragenlijsten. Deze telling werd uitgevoerd met de CAPI-methode (Computer Assisted Personal Interviewing), waarbij de interviewer de vragen via een tablet afneemt en de antwoorden van de respondent direct digitaal registreert. Technologische ontwikkelingen hebben ertoe bijgedragen dat de CAPI-methode algemeen wordt erkend als een effectieve dataverzamelingsmethode met een hoge responsgraad en verbeterde datakwaliteit.

Dankwoord

De succesvolle uitvoering en afronding van de *Zesde Agrarische Telling van Suriname* vormt een cruciale mijlpaal in de versterking van onze nationale statistische infrastructuur. Het Ministerie van Landbouw, Veeteelt en Visserij (LVV) spreekt zijn bijzondere waardering uit aan alle institutionele partners, technische experts en bijdragende instanties wier inzet essentieel is geweest voor het realiseren van dit strategische traject.

Onze uitdrukkelijke dank gaat uit naar de **Inter-American Development Bank (IADB)** voor de financiering via het *Sustainable Agricultural Productivity Program (SU-L1052)*, waarmee de modernisering van datacollectie en capaciteitsopbouw mogelijk is gemaakt. Voorts betuigt het Ministerie zijn erkentelijkheid aan de **Food and Agriculture Organization of the United Nations (FAO)**. Middels het *Technical Cooperation Programme (TCP/SUR/3901)* heeft de FAO hoogwaardige technische bijstand verleend in alle fasen van het proces, waardoor de resultaten voldoen aan de hoogste internationale kwaliteitsnormen.

De operationele coördinatie werd doeltreffend gefaciliteerd door de **IDB Project Executing Unit (PEU)**, gehuisvest bij het **Inter-American Institute for Cooperation on Agriculture (IICA)**. Het Ministerie spreekt tevens zijn waardering uit voor de professionele toewijding van de **Census Werkgroep (CWG)**, veldsupervisors en tellers, die onder uitdagende veldomstandigheden de dataverzameling zorgvuldig hebben volbracht.

Het Ministerie erkent in het bijzonder de onmisbare medewerking van de agrarische gemeenschap, huishoudens en lokale vertegenwoordigers. Hun bereidwilligheid om accurate informatie te verstrekken heeft geleid tot het meest complete en actuele inzicht in de Surinaamse agrarische sector van het afgelopen decennium.

Tot slot spreekt het Ministerie haar dank uit aan alle publieke en private belanghebbenden, agrarische organisaties en ontwikkelingspartners voor hun raadgevende rol en betrokkenheid. Hun aanhoudende partnerschap is van cruciaal belang om de bevindingen uit dit rapport te vertalen naar onderbouwd agrarisch beleid, strategische investeringen en duurzame sectorontwikkeling.

De Minister van Landbouw, Veeteelt en Visserij

Mike Noersalim MBA

Managementsamenvatting

De Zesde Agrarische Telling van Suriname is de eerste uitgebreide structurele gegevensverzameling van de agrarische sector sinds 2008. De telling werd uitgevoerd krachtens de wettelijke bevoegdheid die op 30 december 2024 door het Parlement werd goedgekeurd. De veldopname vond plaats gedurende de periode januari tot en met maart 2025, met 13 januari 2025 als officiële referentiedatum. De telling werd uitgevoerd door het Ministerie van LVV, met technische ondersteuning van de FAO en financiële ondersteuning van de IDB. Voor het eerst in de geschiedenis van de agrarische tellingen in Suriname werd een volledig digitaal gegevensverzamelsysteem gebruikt, namelijk de Computer-Assisted Personal Interviewing (CAPI) via het Survey Solutions-platform. Dit betekende een belangrijke vooruitgang in de uitvoering van de telling en de kwaliteit van de gegevens.

De telling bracht **14.409 agrarische bedrijven** in kaart in alle tien administratieve districten, een toename van **41%** ten opzichte van de **10.234 bedrijven** die in 2008 werden geregistreerd. Ondanks deze aanzienlijke groei in het aantal bedrijven is de totale oppervlakte die door agrarische bedrijven wordt beheerd afgenomen van **63.989 hectare** tot ongeveer **49.898 hectare**, wat duidt op een structurele verschuiving naar kleinere en intensievere bedrijven. Hoewel de sector grotendeels wordt gedomineerd door gezinsbedrijven met één bedrijfshoofd (98,1% van de bedrijven), beheren rechtspersonen (vennootschappen en overheidsinstellingen), die slechts 0,8% van de bedrijven uitmaken, een aanzienlijk aandeel van de totale bedrijfsarealen.

Key Findings per thema

- **Structuur van agrarische bedrijven:** De agrarische sector van Suriname wordt gekenmerkt door een hoge dichtheid aan kleinschalige agrarische bedrijven. De meest voorkomende bedrijfsomvang is 1–2 hectare (25% van alle bedrijven), terwijl 16% van de bedrijven kleiner is dan 0,1 hectare, wat wijst op peri-urbane en zelfvoorzienende productie. Daartegenover staat dat slechts 2% van de bedrijven de 20 hectare overschrijdt, terwijl deze grote eenheden, met name die in handen van rechtspersonen, het merendeel van de totale bedrijfsarealen van het land beheren. De landelijke ***benutte landoppervlakte bedraagt 36.024 hectare***, waarvan 30.760 hectare wordt beheerd door gezinsbedrijven.

- **Geografische spreiding:** Sipaliwini heeft het grootste aandeel van de agrarische bedrijven (30%), wat de wijdverspreide zelfvoorzienende agrarische systemen en shifting cultivation onder Marron- en Inheemse gemeenschappen weerspiegelt. Wanica (17%) en Marowijne (16%) volgen daarna. Wat de totale bedrijfsarealen betreft, blijft Nickerie het belangrijkste district met 21.449 hectare, voornamelijk als gevolg van grootschalige geïrrigeerde rijstteelt. De sterkste terugval in bedrijfsarealen sinds 2008 werd waargenomen in Saramacca en Commewijne, terwijl Sipaliwini zich onderscheidde door een substantiële uitbreiding, waarbij het bedrijfsareaal verdubbelde.

- **Productiedoel:** De agrarische sector vervult een dubbele functie. Landelijk produceert 32% van de bedrijven voornamelijk voor de verkoop, terwijl 24% hoofdzakelijk voor eigen consumptie produceert. Nog eens 44% hanteert een gemengde strategie, waarbij een deel wordt verkocht en de rest voor eigen consumptie. Sipaliwini is het voornaamste gebied voor zelfvoorzienende agrarische systemen (40% van alle bedrijven die uitsluitend voor eigen consumptie produceren), terwijl Marowijne en Nickerie de meest commercieel georiënteerde districten zijn. Paramaribo kent een duidelijk peri-urbane agrarische systemen die zich richt op voedselzekerheid binnen huishoudens.

- **Demografie:** De telling toont een demografisch profiel dat wordt gekenmerkt door vergrijzing en aanzienlijke genderverschillen. Het merendeel van de bedrijfshoofden bevindt zich in de leeftijdsgroep van 50–64 jaar, wat zorgen oproept over generatiewisseling, met name in de commerciële districten van de kustvlakte waar jongere agrariërs ondervertegenwoordigd zijn. Vrouwelijke bedrijfshoofden vertegenwoordigen 40% van het landelijk totaal (tegenover 35% in 2008), maar zijn overwegend geconcentreerd in de zelfvoorzienende agrarische systemen in het binnenland, met name in Brokopondo (77% vrouwelijk) en Sipaliwini (62% vrouwelijk). Toegang tot grootschalige agrarische bedrijven blijft vrijwel exclusief mannelijk: 98% van de bedrijven groter dan 20 hectare wordt beheerd door mannen. Hindostaanse, Marron, Creoolse en Javaanse gemeenschappen vormen de vier grootste etnische groepen in de agrarische sector en vertonen elk een sterke geografische concentratie.

- **Onderwijs**: Het merendeel van de bedrijfshoofden heeft uitsluitend basisonderwijs (GLO-niveau) afgerond, en een aanzienlijk deel geeft aan geen formeel onderwijs te hebben genoten. Voortgezet en hoger onderwijs komen zeer zelden voor onder agrariërs, met name in de binnenlandse districten. Dit heeft belangrijke implicaties voor de agrarische voorlichting, de adoptie van technologie en de managementcapaciteit op bedrijfsniveau.

- **Gewassen:** Agrarisch land is overwegend eenvoudig en versnipperd: 68% van de bedrijven bestaat uit één perceel, terwijl 16% geen formeel perceel heeft en afhankelijk is van shifting cultivation of berm-aanplant. Ongeveer 42% van alle bedrijven, voornamelijk gezinsbedrijven in het binnenland, beheert ten minste één aanplant voor shifting cultivation. Dit bevestigt de blijvende rol van shifting cultivation als strategie voor voedselzekerheid voor dorpsgemeenschappen. Eenjarige gewassen komen vrijwel overal voor, terwijl semi-meerjarige en meerjarige gewassen regionaal geconcentreerd zijn. Eenjarige gewassen zijn aanwezig op 76% van alle bedrijven. Semi-meerjarige en meerjarige gewassen komen het meest voor in Marowijne (71%) en Saramacca (62%), terwijl Nickerie (11%) en Wanica (28%) een zeer beperkte aanwezigheid van meerjarige gewassen laten zien.

- **Veeteelt:** De veeteeltsector is sterk geconcentreerd in de peri-urbane districten van de kustvlakte, waarbij Wanica met 44% het grootste aandeel bedrijven met vee heeft, gevolgd door Nickerie en Commewijne. De binnenlandse districten leveren slechts een zeer beperkte bijdrage aan de formele veeteeltstatistieken. Pluimvee is de meest voorkomende veecategorie (2.801 bedrijven), waarbij de slachtkippensector (broilers) voornamelijk geconcentreerd is in Saramacca en Wanica. De varkenssector vertoont een sterke concentratie: slechts zes bedrijven in Saramacca zijn verantwoordelijk voor 76% van de

landelijke varkensstapel, wat wijst op een aanzienlijke structurele kwetsbaarheid. Bedrijven met rundvee (1.198) zijn voornamelijk geconcentreerd in Wanica en Commewijne, waarbij kruisingen het grootste deel van de landelijke rundveestapel uitmaken.

- **Vooruitkijkend**: De Zesde Agrarische Telling biedt Suriname zijn eerste uitgebreide structurele agrarische databank in zeventien jaar. Het volledige tabellenplan zal worden gepubliceerd in het eindrapport van de telling. Dit rapport zal aanvullende statistische tabellen bevatten die de hier gepresenteerde analyse verder verdiepen. De resultaten vormen reeds een essentiële basis voor de ontwikkeling van evidence-based agrarisch beleid, de modernisering van het agrarisch informatiesysteem en de ondersteuning van een jaarlijks surveyprogramma. Belangrijke beleidsprioriteiten die uit de telling naar voren komen, zijn onder meer: het aanpakken van de vergrijzing van de agrariërs en het bevorderen van intergenerationele opvolging; het versterken van de toegang van vrouwen tot grotere agrarische bedrijven; het verbeteren van de agrarische voorlichting, afgestemd op diverse opleidings- en culturele achtergronden; het verminderen van de structurele kwetsbaarheid als gevolg van de sterke geografische concentratie van de commerciële veeteelt; en het ondersteunen van de formalisering en marktintegratie van zelfvoorzienende agrarische gemeenschappen in het binnenland.

Introductie

De agrarische sector is al lange tijd een fundament van de Surinaamse economie en de rurale gemeenschappen. Ondanks een geleidelijke daling van de relatieve bijdrage aan de nationale BBP, van ongeveer 9–10% in het begin van de jaren 2000 tot 6,2% in 2023, blijft de sector een belangrijk middel van bestaan voor een aanzienlijk deel van de bevolking. Zij draagt bij aan de voedsel- en voedingszekerheid en vormt de belangrijkste economische activiteit in de verschillende districten van de kustvlakte en het binnenland. Gewassen zoals rijst, bananen en groenten vormen de basis van zowel de binnenlandse consumptie als de exportinkomsten, terwijl de veehouderij een steeds belangrijkere rol speelt in de aanvulling van het peri-urbane inkomen.

Toch werd de op gegevens gebaseerde agrarische planning in Suriname gedurende bijna zeventien jaar belemmerd door een cruciaal gebrek aan actuele, omvattende structurele gegevens. Het meest recente referentiepunt, de Vijfde Landbouwtelling uit 2008, bood destijds essentiële informatie over de structuur van de sector, maar sindsdien heeft de sector ingrijpende veranderingen ondergaan: demografische verschuivingen, veranderingen in landgebruik, toenemende verstedelijking, de uitbreiding van zelfvoorzienende agrarische systemen in het binnenland, klimaatvariabiliteit en aanzienlijke economische uitdagingen. Zonder actuele gegevens waren beleidsmakers, planners en ontwikkelingspartners genoodzaakt zich te baseren op projecties en administratieve data met beperkte dekking en methodologische consistentie (Ministerie van Landbouw, Veeteelt en Visserij, 2014).

Tegen deze achtergrond werd de Zesde Agrarische Telling van Suriname voorbereid en uitgevoerd. De voorbereidende technische werkzaamheden met de FAO begonnen in maart 2023, na de ondertekening van een *Technical Cooperation Programme (TCP/SUR/3901(D))-overeenkomst* tussen het Ministerie van LVV en de FAO. Het proces werd gekenmerkt door uitzonderlijke methodologische zorgvuldigheid: meerdere rondes van pretesting, twee volledige proeftellingen, één in het district Saramacca in december 2023 en een tweede in Regio-Oost (Commewijne en Marowijne) in mei en juni 2024, landelijke training van tellers en de ongekende invoering van de Computer-Assisted Personal Interviewing (CAPI)-technologie. De wetgeving die de telling mogelijk maakte, werd op 30 december 2024 door het Parlement goedgekeurd en op 31 december 2024 gepubliceerd, waarna de veldopname op 13 januari 2025 van start ging; deze datum geldt als de officiële referentiedatum van de telling. De dataverzameling duurde tot en met maart 2025.

De telling werd volledig uitgevoerd in overeenstemming met de aanbevelingen van het *FAO World Programme for the Census of Agriculture 2020 (FAO 2015; FAO 2018)*, waarmee internationale vergelijkbaarheid en naleving van mondiale statistische standaarden werden gewaarborgd. Financiële ondersteuning werd verleend door de *Inter-American Development Bank (IDB)* via het *Sustainable Agricultural Productivity Programme (SU-L1052)*, terwijl het *Inter-American Institute for Cooperation on Agriculture (IICA)* optrad als belangrijke operationele partner via de *IDB Project Executing Unit (PEU)*.

Dit Voorlopig Rapport presenteert de eerste analytische resultaten van de Zesde Agrarische Telling van Suriname. Het bestrijkt vijf thematische domeinen: de algemene verdeling en structuur van agrarische bedrijven, het demografische profiel van de bedrijfshoofden, teeltsystemen en landgebruik, en de veesector.

Waar mogelijk worden de bevindingen vergeleken met de telling van 2008 als referentiepunt om structurele veranderingen in de tussenliggende periode te beoordelen. Het rapport is gebaseerd op het tabellenplan van de telling en op het Methodologie- en Implementatierapport (Ministerie van Landbouw, Veeteelt en Visserij, 2026), waarin het conceptuele kader, de steekproefstrategie, het ontwerp van de vragenlijst, de kwaliteitsborgingsprocedures en de resultaten van de Post-Enumeration Survey (PES) worden beschreven.

De telling bestrijkt alle tien administratieve districten van Suriname met een gemengde benaderingsstrategie: volledige telling in de districten van de kustvlakte en steekproefsgewijze (probabilistische) telling in Paramaribo en de districten van het binnenland, Brokopondo, Sipaliwini en de dorpen van Marowijne. In totaal werden **14.409 agrarische bedrijven** geregistreerd, wat het meest uitgebreide en statistisch meest robuuste beeld van de agrarische sector in meer dan tien jaar oplevert.

De gepresenteerde bevindingen in dit rapport zijn bedoeld voor uiteenlopende doelgroepen, waaronder beleidsmakers en planners in de agrarische sector binnen het Ministerie van LVV en andere betrokken ministeries; ontwikkelingspartners en internationale organisaties; academische onderzoekers en analisten; en de agrarische gemeenschappen zelf, die deze telling mogelijk hebben gemaakt door hun medewerking. Een volledig eindrapport van de telling, met gedetailleerde tabellen op districtsniveau over alle tellingonderdelen, thematische analyses en schattingen van SDG-indicatoren, zal te zijner tijd worden gepubliceerd.

Key Findings en analyses



1. Overzicht van de agrarische bedrijven in Suriname

1.1 Landelijke groei van agrarische bedrijven

De Zesde Agrarische Telling van Suriname toont een significante toename van het aantal actoren in de agrarische sector in de afgelopen zeventien jaren. **Het totaal aantal agrarische bedrijven in Suriname is met ongeveer 41% gestegen, van10.234 bedrijven in 2008 tot 14.409 bedrijven in 2025.** Deze groei wijst op een toename van afhankelijkheid van de agrarische sector voor levensonderhoud op de rurale gebieden en de voedselzekerheid, ondanks de afnemende bijdrage van de sector aan het nationaal BBP (6,2% in 2023, tegenover ongeveer 9-10% in de jaren 2000). Hoewel het aantal individuele agrarische bedrijven sterk is toegenomen, blijft de sector gekenmerkt door zijn kleinschalige karakter, waar het overgrote deel van deze nieuwe bedrijven wordt beheerd door individuele gezinsbedrijven (natuurlijke personen) in plaats van grote ondernemingen, de niet-gezinsbedrijven (rechtspersonen).

Tabel 1.1: Aantal en percentage van agrarische bedrijven naar beheersvorm per district

	Gezinsbedrijf, 1 bedrijfshoofd		Gezinsbedrijf, groep bedrijfshoofden		Rechtspersoon		Totaal	
District	N = 14.130		N = 165		N = 114		**N = 14.409**	
Brokopondo	942	100,0%	0	0,0%	0	0,0%	**942**	**100,0%**
Commewijne	859	98,6%	7	0,8%	5	0,6%	**871**	**100,0%**
Coronie	90	100,0%	0	0,0%	0	0,0%	**90**	**100,0%**
Marowijne	2.261	98,5%	32	1,4%	3	0,1%	**2.296**	**100,0%**
Nickerie	1.351	98,0%	20	1,5%	8	0,6%	**1.379**	**100,0%**
Para	158	83,2%	13	6,8%	19	10,0%	**190**	**100,0%**
Paramaribo	779	92,5%	32	3,8%	31	3,7%	**842**	**100,0%**
Saramacca	1.010	99,7%	2	0,2%	1	0,1%	**1.013**	**100,0%**
Sipaliwini	4.258	99,6%	16	0,4%	0	0,0%	**4.274**	**100,0%**
Wanica	2.422	96,4%	43	1,7%	47	1,9%	**2.512**	**100,0%**

Suriname: 6e Agrarische Telling

De agrarische sector in Suriname wordt gekenmerkt door een sterke meerderheid van gezinsbedrijven. Tabel 1.1 laat zien dat 98,1% van alle agrarische bedrijven (14.130 stuks) wordt beheerd door “gezinsbedrijven met één bedrijfshoofd” (natuurlijke personen). Dit is in lijn met de historische trend die in 2008 werd waargenomen, toen gezinsbedrijven 99,5% van de agrarische bedrijven uitmaakten. De overige bedrijven zijn verdeeld over gezinsbedrijven met meer dan één bedrijfshoofd (1,1%) en rechtspersonen (0,8%), waarbij de laatste categorie onder meer ondernemingen, overheidsinstanties en instellingen behoren. Hoewel rechtspersonen een zeer klein percentage van het aantal bedrijven vertegenwoordigen, beheren zij vaak aanzienlijk grote landoppervlakten in vergelijking met gezinsbedrijven.

De geografische analyse van Tabel 1.1 laat belangrijke structurele patronen zien. Sipaliwini (30%) en Wanica (17%) zijn samen goed voor bijna de helft van alle agrarische bedrijven in Suriname. De districten in het binnenland en de peri-urbane gebieden vertonen sterke veschillen wat betreft beheersvorm: in Sipaliwini zijn vrijwel alle agrarische bedrijven (4.258 van de 4.274) in handen van natuurlijke personen, zonder rechtspersonen, wat wijst op het overheersende karakter van zelfvoorziening door Marron en Inheemse gemeenschappen. Daarentegen zijn in Paramaribo en Wanica de hoogste concentraties van rechtspersonen (respectievelijk 27% en 41% van alle rechtspersoonsbedrijven), wat duidt op een concentratie van commerciële en institutionele agrarische activiteiten rond de hoofdstad. Para, hoewel klein in totaal aantal agrarische bedrijven (190), valt op doordat 10% van de bedrijven daar rechtspersonen zijn, waarschijnlijk inclusief overheidsproeftuinen en agrarische instituten/instellingen.

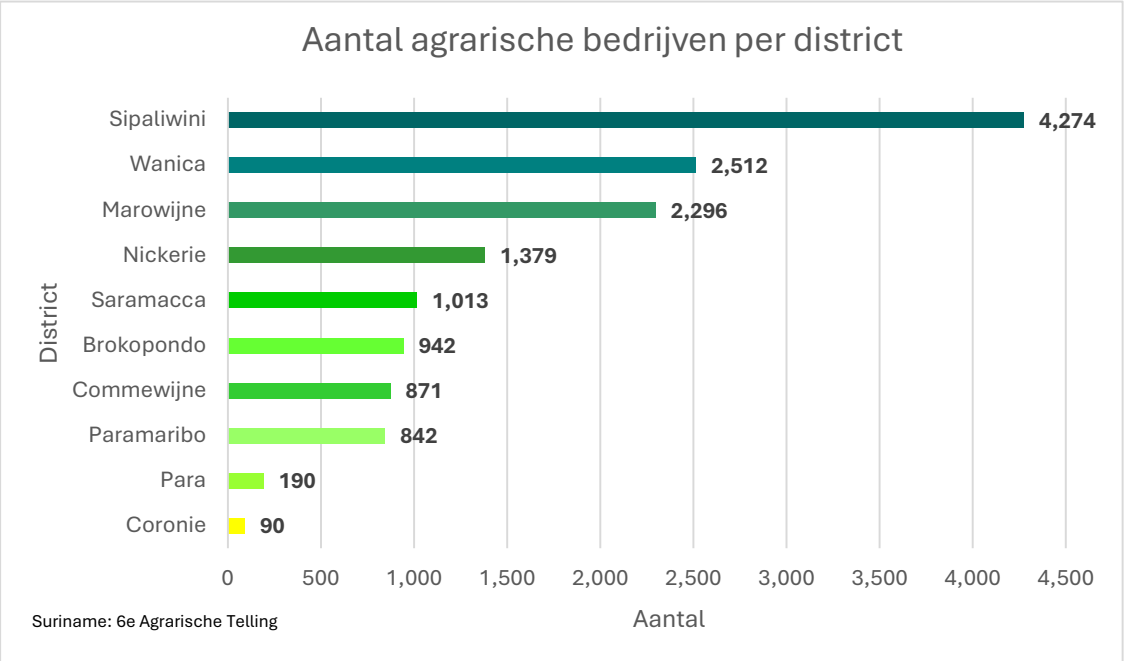
1.2 Veranderingen in totaal bedrijfsareaal

In tegenstelling tot het stijgende aantal agrarische bedrijven is het totaal bedrijfsareaal aanzienlijk afgenomen. **In 2008, hadden agrarische bedrijven gezamelijk 63.989 hectare; in 2025 is dit cijfer gedaald tot ongeveer 49.898 hectare.** Deze ontwikkeling wijst op een toenemende versnippering van agrarisch land of een concentratie van activiteiten op kleinere, intensiever gebruikte gronden. Kleine en middelgrote producenten blijven het agrarisch landschap domineren; zo was in 2008 bijna 78% van alle agrarische bedrijven kleiner dan 2 hectare, een structurele realiteit die ook in de gegevens van 2025 duidelijk naar voren komt.

De tegenstelling tussen het groeiend aantal agrarische bedrijven en het afnemende totaal bedrijfsareaal wijst op een daling van de gemiddelde bedrijfsomvang. De gemiddelde oppervlakte per agrarisch bedrijf daalde van ongeveer 6,3 hectare in 2008 naar circa 3,5 hectare in 2025. Verschillende structurele factoren kunnen deze ontwikkeling verklaren. Ten eerste, de sterke toename van agrarische bedrijven in Sipaliwini, die voornamelijk kleinschalig zijn en gericht op zelfvoorziening, verkleinen het landelijke gemiddelde. Ten tweede kunnen grootschalige commerciële agrarische bedrijven in de districten zoals Saramacca en Commewijne hun arealen hebben verkleind als gevolg van druk op landgebruik, economische factoren of veranderingen in het beheer. Ten derde kan de opsplitsing van land door erfenissen en de verdeling binnen families ertoe hebben geleid dat voorheen grotere agrarische bedrijven in kleinere eenheden zijn opgesplitst.

1.3 Geografische spreiding en clustering

De verdeling van agrarische bedrijven verschilt aanzienlijk tussen de tien administratieve districten van Suriname, waarbij de hoogste concentraties zich in het binnenland bevindt. Figuur 1.1 toont aan dat Sipaliwini het grootste aantal agrarische bedrijven van het land heeft, met 4.274 bedrijven, oftewel 30% van het totaal. Belangrijke agrarische clusters bevinden zich ook in de kustvlakte en peri-urbane gebieden, met name in Wanica (17%) en Marowijne (16%), gevolgd door Nickerie (10%), welke een belangrijk gebied blijft voor grootschalige rijstproductie. Daarentegen vertonen de districten Coronie en Para de laagste geografische concentratie en vertegenwoordigen zij samen slechts 2% van het totaal aantal agrarische bedrijven in Suriname.



Figuur 1.1: Aantal agrarische bedrijven per district

Figuur 1.1 benadrukt de duale agrarische geografie van Suriname: een hoog aantal in het binnenland en met name in Sipaliwini, en commercieel georiënteeerde bedrijven in de kustvlakte in de districten Wanica, Nickerie en Marowijne. Het hoge aantal agrarische bedrijven in Sipaliwini geeft aan dat shifting cultivation onder Marron en Inheemse gemeenschappen wijdverspreid en veel voorkomt. Hun agrarische praktijken, hoewel wijdverspreid in termen van aantal bedrijven, omvatten doorgaans kleine plantoppervlakten en blijven grotendeels buiten formele commerciële circuits. Dit geografisch patroon heeft directe invloed op de opzet van agrarische voorlichtings- en ontwikkelingsinterventies, die moeten worden afgestemd op fundamenteel verschillende productiesystemen, culturele achtergronden en voorwaarden tot toegang van markten.

Figuur 1.2 laat een opvallend ander beeld zien: ondanks het hoogste aantal agrarische bedrijven in Sipaliwini bedraagt het totaal bedrijfsareaal slechts 3.361 hectare (minder dan 7% van het totaal), terwijl in Nickerie 21.449 hectare wordt geregistreerd. Dit wijst op een structureel verschil tussen het aantal bedrijven en de productiviteit van de gronden in Suriname. Nickerie, hoewel goed voor slechts 10% van het totaal aantal bedrijven, heeft 43% van het totaal bedrijfsareaal, wat de dominantie van grootschalige rijstteelt onderstreept. Commewijne (9.301 hectare) en Saramacca (5.035 hectare) fungeren als secundaire agrarische gebieden, terwijl de 4.470 hectare in Wanica opvalt door de aanwezigheid van de meest intensieve peri-urbane agrarische economie van het land.

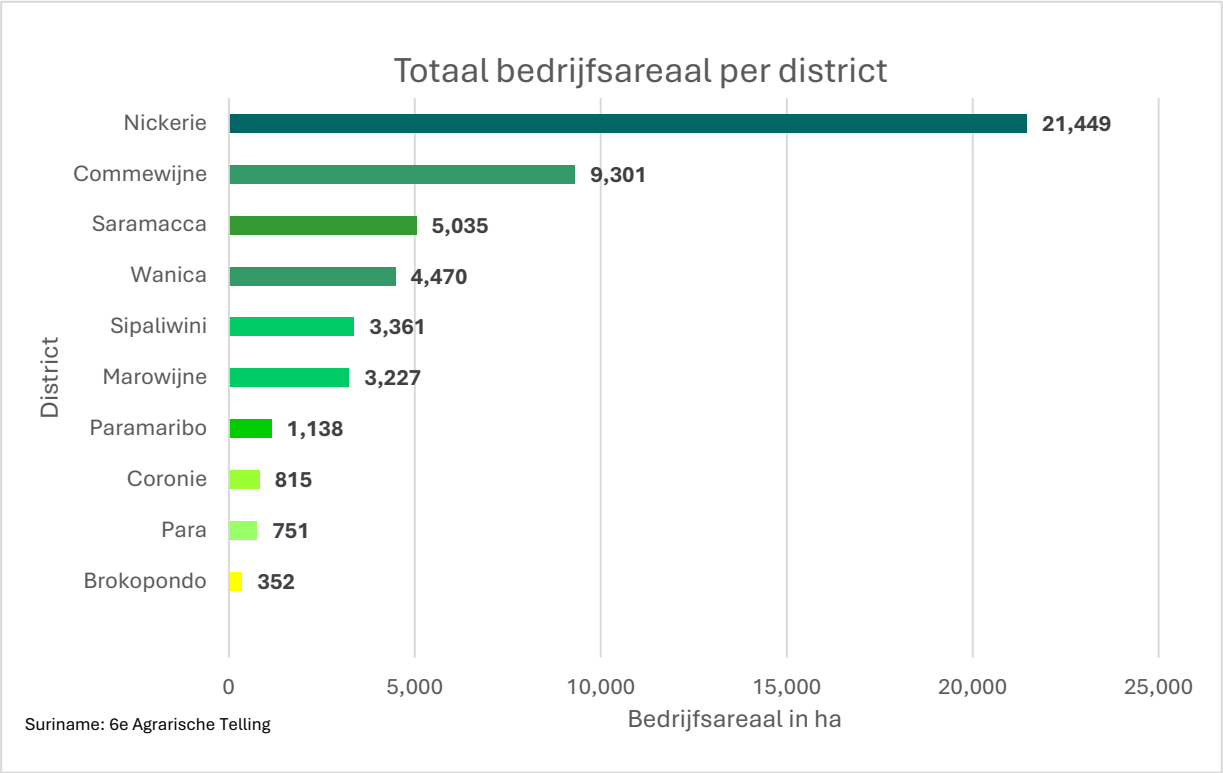
Dynamiek op districtsniveau: Aantal bedrijven

De geografische spreiding van agrarische bedrijven is sinds de vorige telling verschoven naar de binnenlandse en oostelijke districten.

• **Het binnenland:** Sipaliwini blijft landelijk koploper in de concentratie van agrarische bedrijven, met een stijging van 2.327 bedrijven in 2008 naar 4.274 bedrijven in 2025, een toename van 83%.

• **De kustvlakte:** In Marowijne steeg het aantal agrarische bedrijven van 1.579 naar 2.296, terwijl Wanica een toename liet zien van 2.016 naar 2.512 bedrijven.

• **Stabiele gebieden:** Nickerie, het rijstcentrum van het land, bleef relatief stabiel met een lichte stijging van 1.376 naar 1.379 agrarische bedrijven, wat duidt op een reeds goed ontwikkelde en stabiele agrarische structuur in die regio.



Figuur 1.2: Totaal bedrijfsareaal per district

Dynamiek op districtsniveau: Totaal bedrijfsareaal.

Hoewel het aantal agrarische bedrijven in het binnenland is toegenomen, is het totaal bedrijfsareaal van de agrarische bedrijven in veel districten daadwerkelijk afgenomen, met name in de kustvlakte (Figuur 1.2).

• Saramacca en Commewijne hebben de sterkste afname van het totaal bedrijfsareaal; in Saramacca is het gedaald van 13.201 hectare naar circa 5.035 hectare, terwijl Commewijne terugviel van 13.298 hectare naar 9.301 hectare.

• Nickerie blijft het district met het grootste totaal bedrijfsareaal, hoewel er een lichte daling is van 23.300 hectare in 2008 tot circa 21.449 hectare in 2025.

• Daarentegen is het totaal bedrijfsareaal in Sipaliwini toegenomen, van 1.529 hectare in 2008 tot 3.361 hectare in 2025, wat wijst op het blijvend gebruik van shifting cultivation en kleinschalige gewas- en veeproductie in het binnenland.

Key Findings — Overzicht van de agrarische bedrijven

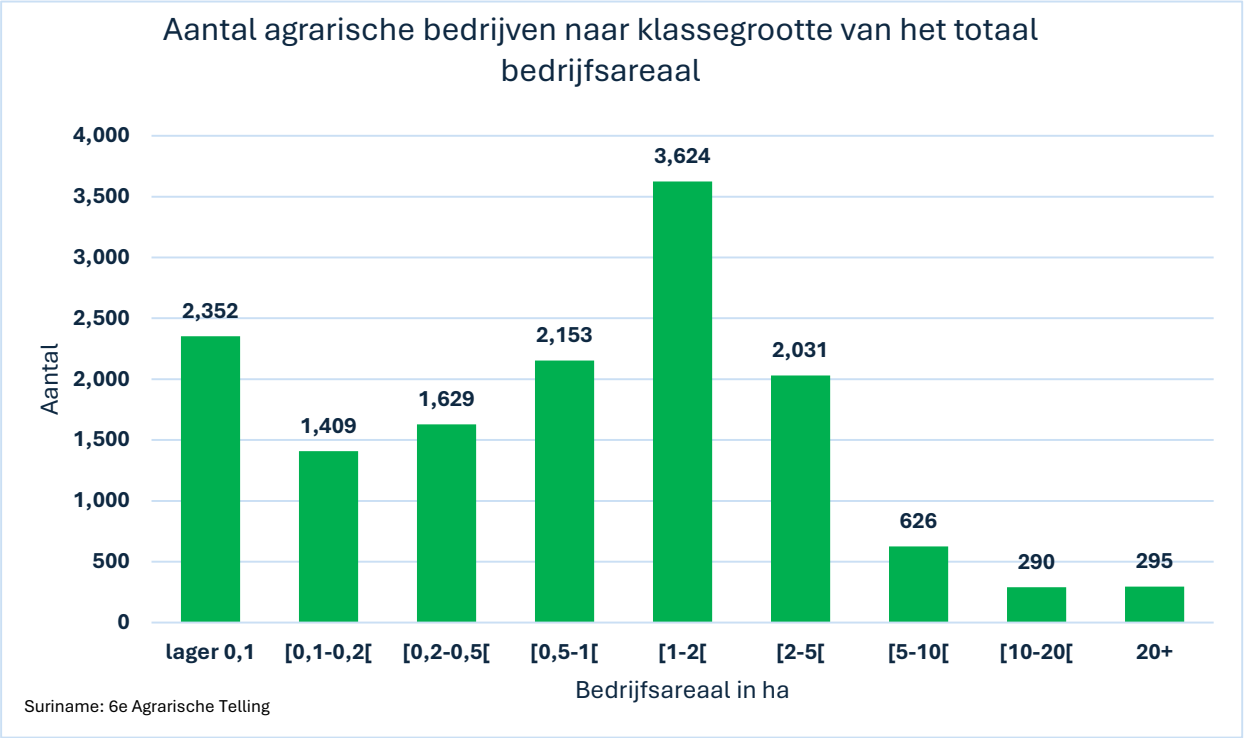
- Het aantal agrarische bedrijven is tussen 2008 en 2025 met 41% toegenomen (van 10.234 naar 14.409), dit komt voornamelijk door de toename van shifting cultivation en kleinschalige gewas- en veeproductie in het binnenland en in de peri-urbane gebieden.
- Het totaal bedrijfsareaal is met ongeveer 22% afgenomen (van 63.989 naar circa 49.898 hectare), wat wijst op structurele fragmentatie en agrarische intensivering op landelijke schaal.
- Gezinsbedrijven met één bedrijfshoofd vormen het merendeel van de sector (98,1% van de bedrijven), terwijl rechtspersonen vooral geconcentreerd zijn in Wanica en Paramaribo, waar ondernemingen, overheidsproeftuinen en agrarische instituten/instellingen sterker aanwezig zijn.
- Sipaliwini telt het hoogste aantal agrarische bedrijven (30% van het landelijk totaal), maar heeft slechts een klein aandeel van het landelijk totaal bedrijfsareaal en omvat overwegend shifting cultivation en kleinschalige gewas- en veeproductie met een zelfvoorzienende karakter.
- Nickerie blijft het belangrijkste agrarisch gebied qua landoppervlakte (43% van het totaal bedrijfsareaal), gedreven door de grootschalige geïrrigeerde rijstteelt. Saramacca en Commewijne hebben de sterkste dalingen van het aantal agrarische bedrijven sinds 2008.

2. Structuur van de agrarische bedrijven



2.1 Verdeling van agrarische bedrijven naar grootte

De agrarische sector van Suriname wordt nog steeds gekenmerkt door een hoog aantal **kleinschalige producenten**. Figuur 2.1 toont aan dat **25% van alle agrarische bedrijven (3.624 bedrijven) binnen de klassegrootte van 1 tot 2 hectare valt**, waarmee dit de meest voorkomende bedrijfsgrootte in het land is. Daarnaast bevindt 16% van de bedrijven zich onder de 0,1 hectare, wat wijst op een groot aantal kleinschalige of peri-urbane agrarische activiteiten. Daarentegen zijn grootschalige agrarische bedrijven schaars. **Slechts 2% van alle bedrijven op landelijk niveau beschikt over meer dan 20 hectare.** Dit spreidingspatroon komt overeen met de bevindingen van de telling van 2008, waaruit eveneens bleek dat bijna 78% van de agrarische bedrijven kleiner was dan 2 hectare.



Figuur 2.1: Aantal agrarische bedrijven naar klassegrootte van het totaal bedrijfsareaal

Figuur 2.1 toont een klassenverdeling die sterk rechts-scheef is. De modale categorie (1–2 hectare) omvat 3.624 bedrijven, gevolgd door de categorie kleiner dan 0,1 hectare (2.352 bedrijven), de categorie 0,5–1 hectare (2.153 bedrijven) en de categorie 0,2–0,5 hectare (1.629 bedrijven). Naarmate de klassegrootte toeneemt, neemt het aantal bedrijven sterk af: van 2.031 bedrijven in de klasse 2–5 hectare tot slechts 295 bedrijven in de klasse van meer dan 20 hectare. Dit patroon komt overeen met het structurele profiel van agrarische systemen die worden gedomineerd door kleinschalige agrarische bedrijven, zoals vaker voorkomt in het Caraïbisch gebied, en benadrukt de beperkte aanwezigheid van grootschalige commerciële agrarische bedrijven binnen de Surinaamse agrarische sector.

2.2 Aantal agrarische bedrijven naar klassegrootte en beheersvorm

De beheersvorm van een agrarisch bedrijf hangt nauw samen met de operationele schaal. **Gezinsbedrijven met één bedrijfshoofd beheren 14.130 bedrijven**, waarvan het overgrote deel geconcentreerd is in de kleinere grootteklassen, zoals de klasse van 1 tot 2 hectare (3.566 bedrijven) en de klasse kleiner dan 0,1 hectare (2.322 bedrijven) (Tabel 2.1). **Rechtspersonen** vertegenwoordigen daarentegen slechts **114 bedrijven in totaal**, maar vertonen een meer gevarieerde spreiding. Zo valt 25% van de bedrijven van rechtspersonen binnen de klasse van 1 tot 2 hectare, terwijl een opvallend aandeel van 7% (8 bedrijven) actief is in de grootste klasse van 20 hectare of meer.

Gezinsbedrijven met meer dan één bedrijfshoofd vormen een beperkte midden categorie, waarbij de hoogste aantallen zich bevindt in de klassegrootte van 2 tot 5 hectare (**46 bedrijven**).

Tabel 2.1: Aantal agrarische bedrijven naar beheersvorm per klasse van het bedrijfsareaal

Bedrijfs-areaal in klassen (ha)	Gezinsbedrijf, 1 bedrijfshoofd		Gezinsbedrijf, groep bedrijfshoofden		Rechtspersoon		Totaal	
	N = 14.130		N = 165		N = 114		N = 14.409	
lager 0,1	2.322	98,7%	12	0,5%	17	0,7%	**2.352**	**100,0%**
[0,1-0,2[	1.389	98,6%	9	0,6%	11	0,8%	**1.409**	**100,0%**
[0,2-0,5[	1.621	99,5%	7	0,4%	1	0,1%	**1.629**	**100,0%**
[0,5-1[	2.115	98,2%	21	1,0%	17	0,8%	**2.153**	**100,0%**
[1-2[	3.566	98,4%	29	0,8%	29	0,8%	**3.624**	**100,0%**
[2-5[	1.974	97,2%	46	2,3%	11	0,5%	**2.031**	**100,0%**
[5-10[	581	92,8%	30	4,8%	15	2,4%	**626**	**100,0%**
[10-20[	278	95,9%	8	2,8%	4	1,4%	**290**	**100,0%**
20+	284	96,3%	3	1,0%	8	2,7%	**295**	**100,0%**

Suriname: 6e Agrarische Telling

Tabel 2.1 biedt aanvullende inzichten in de vergelijking van de klassegrootte tussen de verschillende categorieën beheersvormen. Gezinsbedrijven met één bedrijfshoofd vertonen een vrijwel perfect unimodale verdeling, met een piek in de klasse van 1–2 hectare en een afname aan weerszijden daarvan, wat overeenkomt met het typische profiel van kleinschalige gezinsbedrijven. Gezinsbedrijven met meer dan één bedrijfshoofd, die mogelijk coöperaties of informeel georganiseerde gemeenschapsbedrijven vertegenwoordigen, tonen een vlakkere en enigszins verschoven verdeling, met relatief hoge aantallen in de categorieën 2–5 hectare (28%) en 5–10 hectare (18%) in vergelijking met gezinsbedrijven met één bedrijfshoofd. Dit wijst erop dat collectieve beheersvormen samenhangen met iets grotere operationele schaalgroottes, mogelijk als gevolg van gebundelde grondmiddelen of coöperatieve productiestrategieën. Rechtspersonen vertonen daarentegen een duidelijk bimodaal patroon, met hoge aantallen zowel aan de zeer kleine kant van het spectrum (15% kleiner dan 0,1 hectare) als aan de zeer grote kant (7% groter dan 20 hectare). Dit suggereert dat deze categorie zowel kleine experimentele of institutionele percelen als grootschalige commerciële ondernemingen omvat.

2.3 Totaal bedrijfsareaal naar klassegrootte en beheersvorm

Hoewel kleinschalige agrarische bedrijven numeriek dominant zijn, is het grootste deel van het **totaal bedrijfsareaal** bij grotere bedrijven. Tabel 2.2 laat zien dat bij gezinsbedrijven met één bedrijfshoofd de klassegrootte van **20+ hectare in totaal 23.316,6 hectare beheert**, wat neerkomt op meer dan de helft van het totaal bedrijfsareaal dat door individuen wordt geëxploiteerd. Bij rechtspersonen is deze concentratie nog sterker uitgesproken: de klasse van **20+ hectare omvat 6.829 hectare** van de in totaal 7.031 hectare die door vennootschappen/maatschappijen en instellingen wordt beheerd. Daartegenover staat dat de **duizenden bedrijven kleiner dan 0,1 hectare** gezamenlijk slechts **124,7 hectare** beheren. Dit onderstreept een scherpe tegenstelling waarbij een zeer klein aantal grote agrarische bedrijven het merendeel van het landelijke agrarisch areaal in beheer heeft.

Tabel 2.2: Totaal bedrijfsareaal naar beheersvorm per klasse

Bedrijfs-areaal in klassen (ha)	Gezinsbedrijf, 1 bedrijfshoofd	Gezinsbedrijf, groep bedrijfshoofden	Rechtspersoon	Totaal
lager 0,1	123,5	0,6	0,6	**124,7**
[0,1-0,2[	173,2	1,0	1,4	**175,6**
[0,2-0,5[	457,6	1,9	0,2	**459,8**
[0,5-1[	1.274,8	11,1	9,2	**1.295,1**
[1-2[	4.067,4	35,0	30,9	**4.133,3**
[2-5[	5.314,0	137,2	28,2	**5.479,4**
[5-10[	3.649,8	178,2	83,8	**3.911,8**
[10-20[	3.507,0	124,6	48,0	**3.679,6**
20+	23.316,6	493,0	6.829,0	**30.638,6**
Totaal	**41.884**	**983**	**7.031**	**49.898**

Suriname: 6e Agrarische Telling

Een nadere analyse van Tabel 2.2 benadrukt de omvang van de ongelijkheid in grondbezit in Suriname. Bij gezinsbedrijven met één bedrijfshoofd beheert 2% van deze bedrijven, namelijk de bedrijven in de categorie van 20+ hectare, ruim 55% van het totaal bedrijfsareaal dat door individuen wordt geëxploiteerd. Deze verhouding is kenmerkend voor een sterk ongelijke verdeling van grond. Het tegenovergestelde geldt aan de onderkant van de verdeling: 16% van de gezinsbedrijven met één bedrijfshoofd die in de categorie kleiner dan 0,1 hectare vallen, beheren gezamenlijk slechts 0,3% van het totaal bedrijfsareaal van gezinsbedrijven met één bedrijfshoofd. Deze ongelijkheid heeft belangrijke beleidsimplicaties, aangezien agrarische ontwikkelingsprogramma's die zich richten op de numerieke meerderheid van agrariërs slechts een klein deel van het beheerde areaal zullen bereiken, terwijl programma's die zich richten op een beperkt aantal grootschalige commerciële bedrijven invloed kunnen hebben op het merendeel van het agrarisch areaal.

Totaal bedrijfsareaal per district

Tabel 2.3 voegt een ruimtelijke dimensie toe aan dit structurele beeld. Met 20.335 hectare is Nickerie de duidelijke koploper wat betreft het totaal bedrijfsareaal dat wordt beheerd door gezinsbedrijven met één bedrijfshoofd, bijna vijf keer zoveel als Wanica (4.219,7 ha). Commewijne valt echter op doordat hier de grootste oppervlakte door rechtspersonen wordt beheerd, namelijk 6.262 hectare. Dit vertegenwoordigt bijna 90% van alle door rechtspersonen beheerde grond in het land. De vrijwel volledige afwezigheid van agrarische bedrijven van rechtspersonen in Sipaliwini en Brokopondo bevestigt de structurele kloof tussen de kleinschalige gewas- en veeproductie in het binnenland en de commerciële agrarische sector in de kustvlakte.

Tabel 2.3: Totaal bedrijfsareaal naar beheersvorm per district.

District	Gezinsbedrijf, 1 bedrijfshoofd	Gezinsbedrijf, groep bedrijfshoofden	Rechtspersoon	Totaal
Brokopondo	352,1	NA	NA	**352,1**
Commewijne	3.031,6	7,0	6.262,0	**9.300,6**
Coronie	814,5	NA	NA	**814,5**
Marowijne	3.137,6	87,0	2,0	**3.226,6**
Nickerie	20.335,0	588,7	525,6	**21.449,3**
Para	672,1	24,9	53,8	**750,8**
Paramaribo	951,4	133,8	52,7	**1.137,9**
Saramacca	5.019,3	10,2	5,0	**5.034,5**
Sipaliwini	3.350,5	10,9	NA	**3.361,4**
Wanica	4.219,7	120,2	130,2	**4.470,1**
Totaal	**41.884**	**983**	**7.031**	**49.898**

Suriname: 6e Agrarische Telling

2.4 Bedrijfsareaal, landgebruik voor agrarische activiteiten en benutte landoppervlakte

De intensiteit van landgebruik verschilt sterk tussen gezinsbedrijven (natuurlijke personen) en rechtspersonen. Tabel 2.4 laat zien dat de gemiddelde bedrijfsomvang van een gezinsbedrijf met één bedrijfshoofd 3,0 hectare bedraagt, waarvan ongeveer 2,2 hectare in gebruik is als benutte landoppervlakte. Rechtspersonen opereren op een aanzienlijk grotere schaal, met een gemiddelde bedrijfsomvang van 61,7 hectare en een gemiddelde benutte landoppervlakte van 39,7 hectare. Binnen de categorie rechtspersonen zijn bedrijven de grootste entiteiten, met een gemiddelde van 158,5 hectare per bedrijf en een gemiddeld gebruik van 99,5 hectare voor actieve productie. Over alle rechtspersonen heen bedraagt de totale landelijke **benutte landoppervlakte 36.024,3 hectare**, wat de kern vormt van het productieve agrarisch areaal in de Surinaamse sector.

Tabel 2.4: Bedrijfsareaal (ha), landgebruik (ha) en benutte landoppervlakte (ha) naar beheersvorm van het bedrijf.

	Gezinsbedrijven		Rechtspersoon		
	1 bedrijfshoofd	**Groep bedrijfshoofden**	**Vennootschap**	**Overheid**	**Andere**
	N = 14.130	**N = 165**	**N = 41**	**N = 38**	**N = 35**
Bedrijfsareaal					
Gemiddeld	3,0	5,9	158,5	0,7	14,7
Totaal	41.883,9	982,7	6.497,4	27,0	506,8
Totaal landgebruik agrarische activiteiten					
Gemiddeld	2,5	5,4	103,8	0,7	13,3
Totaal	35.903,3	892,5	4.256,8	26,1	458,4
Benutte landoppervlakte					
Gemiddeld	2,2	4,5	99,5	0,2	12,8
Totaal	30.760,2	738,1	4.079,0	6,1	440,9

Suriname: 6e Agrarische Telling

Tabel 2.4 laat tevens belangrijke efficiëntiepatronen zien tussen de verschillende juridische categorieën. Gezinsbedrijven met één bedrijfshoofd zetten gemiddeld 73% ($\frac{2,2}{3}$) van hun totale bedrijfsarealen om in benutte landoppervlakte, wat een redelijk benuttingsniveau is voor gemengde kleinschalige agrarische systemen waarin ook braakliggende percelen, toegangswegen, woonerven en bosland voorkomen. Gezinsbedrijven met meer dan één bedrijfshoofd (groep personen) vertonen een iets hogere benuttingsgraad namelijk 75% ($\frac{4,5}{5,9}$), terwijl vennootschappen ongeveer 63% ($\frac{99,5}{158,5}$) behalen. Dit wijst erop dat grootschalige bedrijven relatief grotere oppervlakten omvatten die niet direct voor agrarische productie worden gebruikt, zoals drainagevoorzieningen, bufferzones of infrastructuur binnen de bedrijfsgrenzen.
Overheidsbedrijven vallen op door hun zeer beperkte gemiddelde oppervlakte (0,7 ha) en overeenkomstig kleine benutte landoppervlakte (0,2 ha), wat erop wijst dat deze geregistreerde overheidsbedrijven voornamelijk bestaan uit kleine proef- of demonstratietuinen in plaats van productiegerichte agrarische bedrijven.
De landelijke totale benutte landoppervlakte van 36.024,3 hectare vertegenwoordigt de kern van het productieve agrarisch areaal van Suriname en vormt de meest beleidsrelevante indicator voor de planning van voedselproductie.

2.5 Doel van de agrarische productie

De telling classificeert de productie op basis van het beoogde gebruik van de opbrengst, namelijk voor eigen consumptie of voor commerciële afzet. In lijn met de missie van het Ministerie van LVV om rurale bestaanszekerheid te versterken en een landelijke inkomensdatabase te ondersteunen, maakt de telling onderscheid tussen zelfvoorzienende en marktgerichte agrarische activiteiten. Landelijk produceren **4.604 agrarische bedrijven (32%) voornamelijk voor verkoop**[1], terwijl **3.448 bedrijven (24%) hoofdzakelijk produceren voor eigen consumptie**[2]. Een aanzienlijk deel van de sector hanteert echter een gecombineerde productiestrategie: 4.397 bedrijven richten zich primair op verkoop met eigen gebruik[3] als nevenfunctie, terwijl 1.960 bedrijven vooral produceren voor eigen consumptie en overschotten verkopen[4] (Tabel 2.5).

Tabel 2.5: Aantal bedrijven naar voornaamste doel van de agrarische productie per beheersvorm en district.

	Eigen consumptie		Eigen consumptie|verkoop		Verkoop		Verkoop|eigen consumptie		Totaal	
	N = 3.448		N = 1.961		N = 4.604		N = 4.396		**N = 14.409**	
Beheersvorm										
Gezinsbedrijf, 1 bedrijfshoofd	3.374	23,9%	1.919	13,6%	4.515	31,9%	4.322	30,6%	**14.130**	**100,0%**
Gezinbedrijf, groep bedrijfshoofden	31	19,0%	31	18,5%	44	26,6%	59	35,9%	**165**	**100,0%**
Rechtspersonen	43	37,2%	11	9,7%	45	39,8%	15	13,4%	**114**	**100,0%**
District										
Brokopondo	117	12,4%	93	9,9%	387	41,1%	345	36,6%	**942**	**100,0%**
Commewijne	141	16,2%	30	3,4%	595	68,3%	105	12,1%	**871**	**100,0%**
Coronie	31	34,4%	33	36,7%	2	2,2%	24	26,7%	**90**	**100,0%**
Marowijne	278	12,1%	217	9,5%	852	37,1%	949	41,3%	**2.296**	**100,0%**
Nickerie	196	14,2%	91	6,6%	750	54,4%	342	24,8%	**1.379**	**100,0%**
Para	28	14,7%	26	13,7%	77	40,5%	59	31,1%	**190**	**100,0%**
Paramaribo	363	43,1%	105	12,5%	100	11,9%	274	32,5%	**842**	**100,0%**
Saramacca	88	8,7%	60	5,9%	633	62,5%	232	22,9%	**1.013**	**100,0%**
Sipaliwini	1.364	31,9%	1.005	23,5%	528	12,4%	1.377	32,2%	**4.274**	**100,0%**
Wanica	842	33,5%	301	12,0%	680	27,1%	689	27,4%	**2.512**	**100,0%**

Suriname: 6e Agrarische Telling

[1] Produceert voornamelijk voor de verkoop (verkoop 90% of meer)
[2] Produceert voornamelijk voor eigen consumptie (verkoop 10% of minder)
[3] Produceert voornamelijk voor verkoop met enige eigen consumptie (verkoop meer dan 50% tot 90%)
[4] Produceert voornamelijk voor eigen consumptie met enige verkoop (verkoop meer dan 10% tot 50 %)

Beheersvorm en productiemotief

Gezinsbedrijven met één bedrijfshoofd (natuurlijke personen) vertegenwoordigen ongeveer 98,1% van de bedrijfshoofden in alle productiecategorieën, wat aantoont dat kleinschalige agrarische bedrijven van gezinnen van groot belang is voor zowel de landelijke voedselvoorziening als de commerciële markt. Rechtspersonen (vennootschappen en instellingen) hebben daarentegen vaak meer gespecialiseerde productiedoelstellingen. Van de 114 bedrijven die onder een rechtspersoon vallen, is het grootste aandeel gericht op verkoop (45 bedrijven) of op eigen consumptie (43 bedrijven), terwijl slechts een klein aantal actief is binnen het gemengde model van “verkoop en eigen consumptie” dat kenmerkend is voor huishoudens.

Key Findings — Structuur van agrarische bedrijven

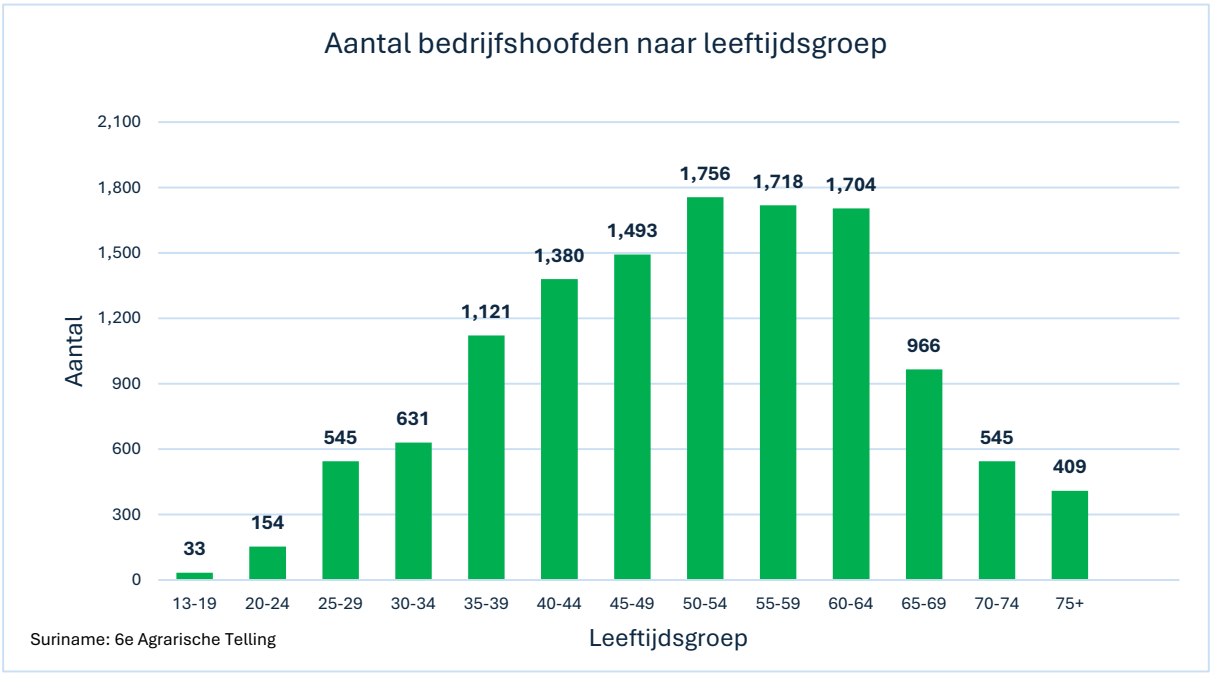
- De agrarische sector van Suriname wordt structureel gedomineerd door kleinschalige bedrijven: 25% van de agrarische bedrijven valt binnen de klasse van 1–2 hectare en ongeveer 78% beschikt over minder dan 2 hectare. Dit is consistent met de resultaten van de telling van 2008 en toont aan dat deze structurele verdeling al minstens twee decennia voortduurt.
- Grond is sterk geconcentreerd in een klein aantal grote bedrijven: gezinsbedrijven met één bedrijfshoofd in de categorie 20+ hectare (2% van de bedrijven) vertegenwoordigen meer dan 55% van het land beheerd door gezinsbedrijven met één bedrijfshoofd, terwijl rechtspersonen in dezelfde categorie (7% van de bedrijven) 97% van het door rechtspersonen beheerde areaal bezitten.
- De landelijk benutte landoppervlakte bedraagt 36.024,3 hectare, waarbij vennootschappen een gemiddelde benutte landoppervlakte van 99,5 hectare per bedrijf hebben tegenover 2,2 hectare voor gezinsbedrijven met één bedrijfshoofd, wat neerkomt op een schaalverschil van ongeveer 45 maal en wijst op sterk gesegmenteerde productiestructuren.
- De sector is verdeeld tussen zelfvoorzienings- en commerciële productie: ongeveer 24% van de agrarische bedrijven produceert uitsluitend voor eigen consumptie, 32% hoofdzakelijk voor verkoop, terwijl de overige bedrijven een gemengde productiestrategie hanteren.
- Sipaliwini vormt het belangrijkste zelfvoorzieningsdistrict van Suriname (40% bedrijven die zelfvoorzienend zijn), terwijl Nickerie en Marowijne het sterkst commercieel georiënteerd zijn, wat wijst op een fundamentele geografische tweedeling in productiedoelstellingen die om gedifferentieerde beleidsbenaderingen vraagt.

3. Demografisch profiel van agrarische bedrijfshoofden



Het demografisch profiel van de agrarische bedrijfshoofden in Suriname verschaft belangrijke inzichten in het menselijk kapitaal dat de agrarische sector aandrijft.

3.1 Leeftijd van het bedrijfshoofd

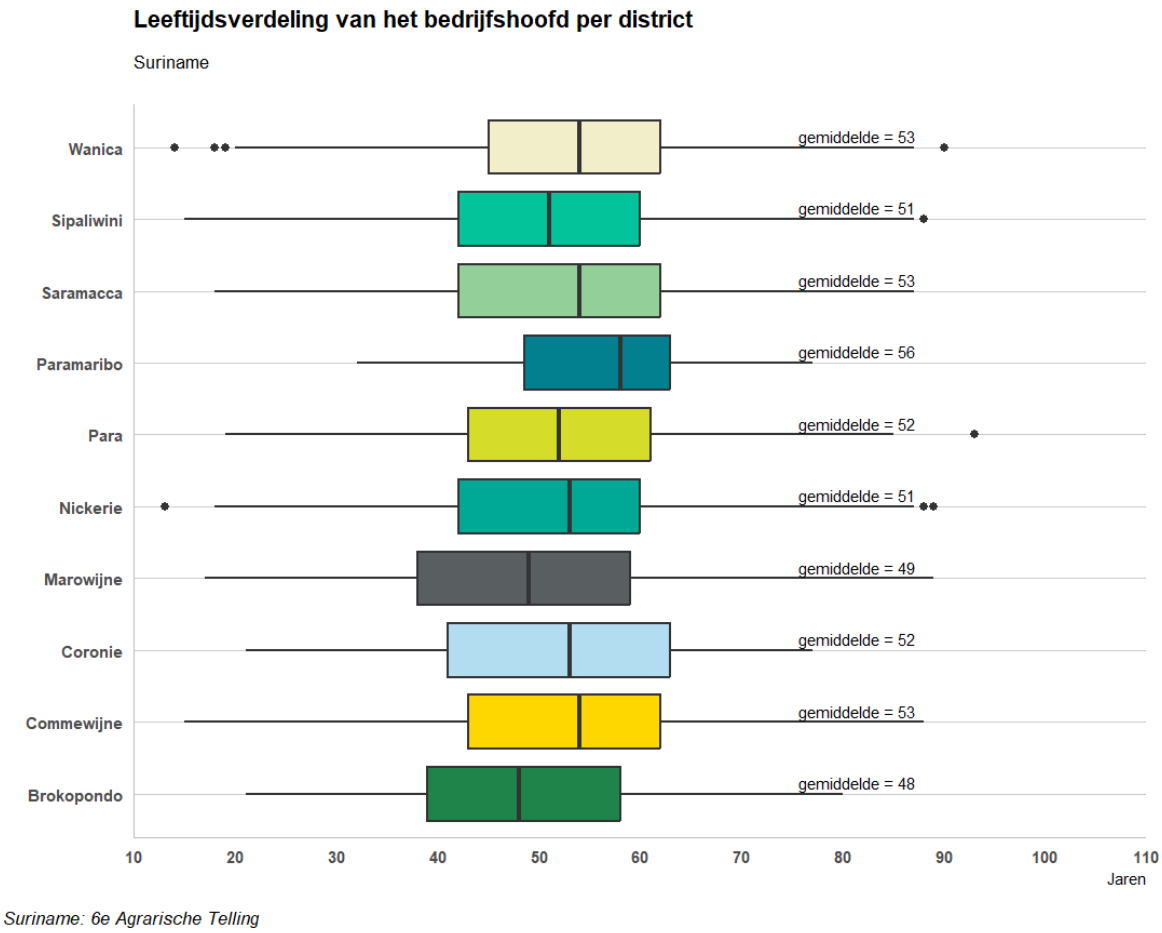


Figuur 3.1: Aantal bedrijfshoofden naar leeftijdsgroep

De leeftijdsstructuur van de agrariërs in Suriname wijst op een sector met aanzienlijke ervaring, maar vertoont tevens tekenen van een vergrijzende beroepsgroep. Figuur 3.1 laat zien dat de grootste concentratie bedrijfshoofden zich bevindt in de **leeftijdsgroep van 50–64 jaar**, wat erop wijst dat de Surinaamse agrarische sector voornamelijk wordt gedragen door middelbare en oudere leeftijdsgroep agrariërs. Hoewel dit waardevolle ervaring met zich meebrengt, roept het ook vragen op over generatiewisseling en de duurzaamheid van de sector op de lange termijn.

Figure 3.1 toont een verdeling die duidelijk scheefgetrokken is naar de oudere leeftijdsgroepen. De leeftijdsgroep 50–64 jaar vormt landelijk de grootste groep bedrijfshoofden, gevolgd door de leeftijdsgroep 35–49 jaar en 65 jaar en ouder. Opvallend is dat jongere leeftijdsgroepen (jonger dan 35 jaar) een relatief klein aandeel van de bedrijfshoofden vertegenwoordigen. Indien dit patroon aanhoudt, wijst dit op een structureel tekort in de instroom van toekomstige agrariërs, vooral in de meer gecommercialiseerde districten in de kustvlakte waar alternatieve werkgelegenheidsmogelijkheden aanwezig zijn.

Hoewel agrariërs van middelbare leeftijd landelijk de grootste groep vormen, vertoont de verdeling tussen de districten duidelijke regionale verschillen. Figuur 3.2 laat aanzienlijke regionale variaties zien in de leeftijdsverdeling per district. De meer gevestigde agrarische regio's zoals Nickerie (gemiddelde leeftijd 51,4 jaar) en Wanica (gemiddelde leeftijd 53 jaar) hebben relatief oudere agrarische populaties, terwijl het binnenland meer variatie vertoont. Paramaribo heeft de hoogste gemiddelde leeftijd, namelijk 56,5 jaar, wat erop wijst dat stedelijke agrarische activiteiten vooral wordt beoefend door oudere bewoners, mogelijk gepensioneerden die tuinen onderhouden. Daartegenover staat Marowijne met een jonger profiel (gemiddelde leeftijd 48,8 jaar), terwijl Brokopondo (gemiddelde leeftijd 48,1 jaar) eveneens een jongere tendens vertoont. Dit suggereert dat jongere generaties in het binnenland meer betrokken blijven bij agrarische activiteiten dan hun leeftijdsgenoten in de kustgebieden. De box plots in Figuur 3.2 tonen daarnaast een grotere spreiding in leeftijden in de districten van het binnenland dan in de districten van de kustvlakte. Dit weerspiegelt de meer uiteenlopende bestaansstrategieën en variërende instapleeftijden die kenmerkend zijn voor zelfvoorzienende agrarische systemen.



Figuur 3.2: Leeftijdsverdeling van het bedrijfshoofd per district

De leeftijdsgegevens hebben belangrijke beleidsimplicaties. In de commerciële districten van de kustvlakte, waar het grootste deel van de verhandelbare agrarische productie wordt gerealiseerd, wijst de concentratie van agrariërs in de oudere leeftijdsgroepen op mogelijke uitdagingen op het gebied van kennisoverdracht, technologie-adoptie en bedrijfsopvolging. Indien de trend waarbij jongeren commerciële agarische activiteiten blijven vermijden zonder gerichte interventies aanhoudt, kunnen deze districten binnen een decennium te maken krijgen met arbeidstekorten en stagnatie van de productiviteit. Het jongere demografische profiel van het binnenland is gunstiger voor de continuïteit tussen generaties, maar het ontbreken van markttoegang en infrastructuur beperkt het economisch potentieel van deze jongere agrarische populatie.

3.2 Geslacht van het bedrijfshoofd

Suriname heeft in de afgelopen zeventien jaar een opmerkelijke verschuiving in genderparticipatie doorgemaakt. In 2008 vertegenwoordigden vrouwen ongeveer 35% van alle bedrijfshoofden. Tegen 2025 was het aantal vrouwelijke bedrijfshoofden gestegen tot **5.670**, waarmee zij nu bijna **40% van het landelijke totaal** uitmaken. Deze stijging van 5 procent over een periode van zeventien jaar is voornamelijk toe te schrijven aan de toename van het aantal bedrijven in de districten Sipaliwini en Brokopondo, waar shifting cultivation wordt toegepast. Binnen shifting cultivation bestaat vanuit gender perspectief doorgaans de taakverdeling dat mannen het bos openkappen, terwijl vrouwen instaan voor het planten en daarom als bedrijfshoofd worden beschouwd. Shifting cultivation wordt echter doorgaans niet geassocieerd met formele eigendomsrechten op land.

Tabel 3.1: Aantal en percentage van bedrijfshoofden naar geslacht per district

	Vrouw		Man		Missing		Totaal	
District	**N = 5.670**		**N = 8.625**		**N = 114**		**N = 14.409**	
Brokopondo	726	77%	216	23%	0	0%	**942**	**100%**
Commewijne	128	15%	738	85%	5	1%	**871**	**100%**
Coronie	18	20%	72	80%	0	0%	**90**	**100%**
Marowijne	1.138	50%	1.155	50%	3	0%	**2.296**	**100%**
Nickerie	102	7%	1.269	92%	8	1%	**1.379**	**100%**
Para	57	30%	114	60%	19	10%	**190**	**100%**
Paramaribo	212	25%	599	71%	31	4%	**842**	**100%**
Saramacca	137	14%	875	86%	1	0%	**1.013**	**100%**
Sipaliwini	2.629	62%	1.645	38%	0	0%	**4.274**	**100%**
Wanica	523	21%	1.942	77%	48	2%	**2.513**	**100%**

Suriname: 6e Agrarische Telling

Tabel 3.1 laat zien dat deze genderverdeling sterk regionaal bepaald is, waardoor Suriname kan worden opgedeeld in twee contrasterende agrarische landschappen. De binnenlandse districten Brokopondo (77% vrouwelijk) en Sipaliwini (62% vrouwelijk) worden overwegend geleid door vrouwen. Dit weerspiegelt de centrale rol van vrouwelijke bedrijfshoofden bij gezinsbedrijven binnen het agrarisch systeem van het binnenland. Deze rol is diep verankerd in de culturele en sociale organisatie van Marron- en Inheemse gemeenschappen, waar vrouwen traditioneel de belangrijkste producenten van voedselgewassen voor eigen gebruik zijn, terwijl mannen zich bezighouden met andere activiteiten zoals visserij, kleinschalige goudwinning en seizoensgebonden arbeidsmigratie. Het bijzonder hoge aandeel vrouwelijke bedrijfshoofden in Brokopondo is opvallend en verdient verdere antropologische en sociale analyse.

In scherp contrast, vertoont het kustgebied een sterke mannelijke vertegenwoordiging. Het op rijstproductie gerichte district Nickerie blijft overwegend door mannen geleid, waarbij mannen **92%** van de bedrijfshoofden uitmaken. Ook Commewijne (85% mannelijk), Saramacca (86% mannelijk) en Wanica (77% mannelijk) vertonen een sterke mannelijke meerderheid. Marowijne onderscheidt zich als uitzondering onder de districten in de kustvlakte, met een evenwichtige genderverdeling van 50% mannen en 50% vrouwen. Dit suggereert dat de mannelijke vertegenwoordiging daar wordt gecompenseerd door de aanwezigheid van dorpsgemeenschappen waar shifting cultivation wordt

beoefend en vrouwen vaker als bedrijfshoofd worden geregistreerd. Paramaribo telt 71% mannelijke bedrijfshoofden, wat lager is dan in de overige districten van de kustvlakte, maar nog steeds wijst op een overwegend mannelijke meerderheid binnen de stedelijke gebieden met agrarische activiteiten.

Tabel 3.2: Aantal en percentage van de bedrijfshoofden naar geslacht per klassegrootte bedrijfsarealen.

Bedrijfsareaal in klassen (ha)	Vrouw		Man		Missing		Totaal	
	N = 5.670		N = 8.625		N = 114		N = 14.409	
lager 0,1	1.040	44%	1.295	55%	17	1%	**2.352**	**100%**
[0,1-0,2[	707	50%	691	49%	11	1%	**1.409**	**100%**
[0,2-0,5[	813	50%	815	50%	1	0%	**1.629**	**100%**
[0,5-1[	918	43%	1.218	57%	17	1%	**2.153**	**100%**
[1-2[	1.534	42%	2.060	57%	29	1%	**3.623**	**100%**
[2-5[	548	27%	1.473	72%	11	1%	**2.032**	**100%**
[5-10[	84	13%	527	84%	15	2%	**626**	**100%**
[10-20[	19	7%	266	92%	5	2%	**290**	**100%**
20+	7	2%	280	95%	8	3%	**295**	**100%**

Suriname: 6e Agrarische Telling

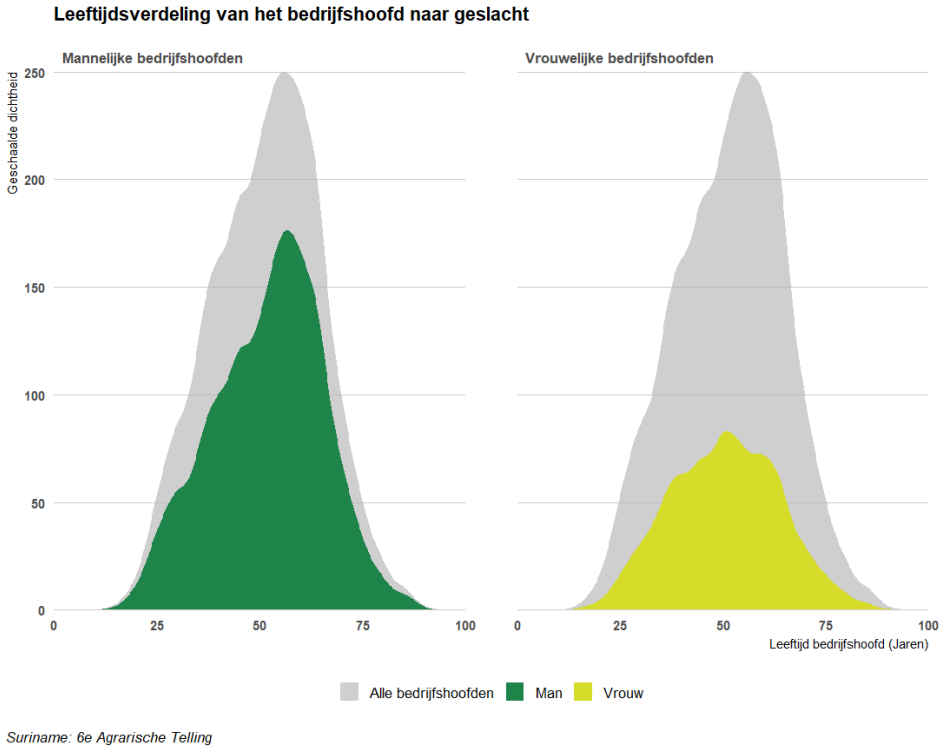
Tabel 3.2 laat een structurele genderongelijkheid zien die aanzienlijk toeneemt naarmate het bedrijfsareaal groter wordt. Op het niveau van de kleinste agrarische bedrijven benaderen vrouwen nog een evenwichtige vertegenwoordiging: zij beheren 44% van de bedrijven kleiner dan 0,1 hectare en 50% van de bedrijven in de categorie 0,1–0,2 hectare. Naarmate het bedrijfsareaal toeneemt, neemt het aantal mannelijke bedrijfshoofden echter sterk toe. Vrouwen beheren 42% van de bedrijven van 1–2 hectare, 27% van de bedrijven van 2–5 hectare, 13% van de bedrijven van 5–10 hectare, 7% van de bedrijven van 10–20 hectare en slechts 2% van de bedrijven groter dan 20 hectare. Dit betekent dat 95% van de grootschalige agrarische bedrijven door mannen wordt beheerd. Deze uitgesproken structurele ongelijkheid wijst op verschillen in toegang tot land, kapitaal, krediet en institutionele ondersteuning.

3.3 Leeftijd en geslacht van het bedrijfshoofd

Figuur 3.3 en Figuur 3.4 maken belangrijke verbanden tussen leeftijd en geslacht zichtbaar in de agrarische participatie, waardoor een derde dimensie wordt toegevoegd aan de analyse van de agrarische demografie in Suriname.

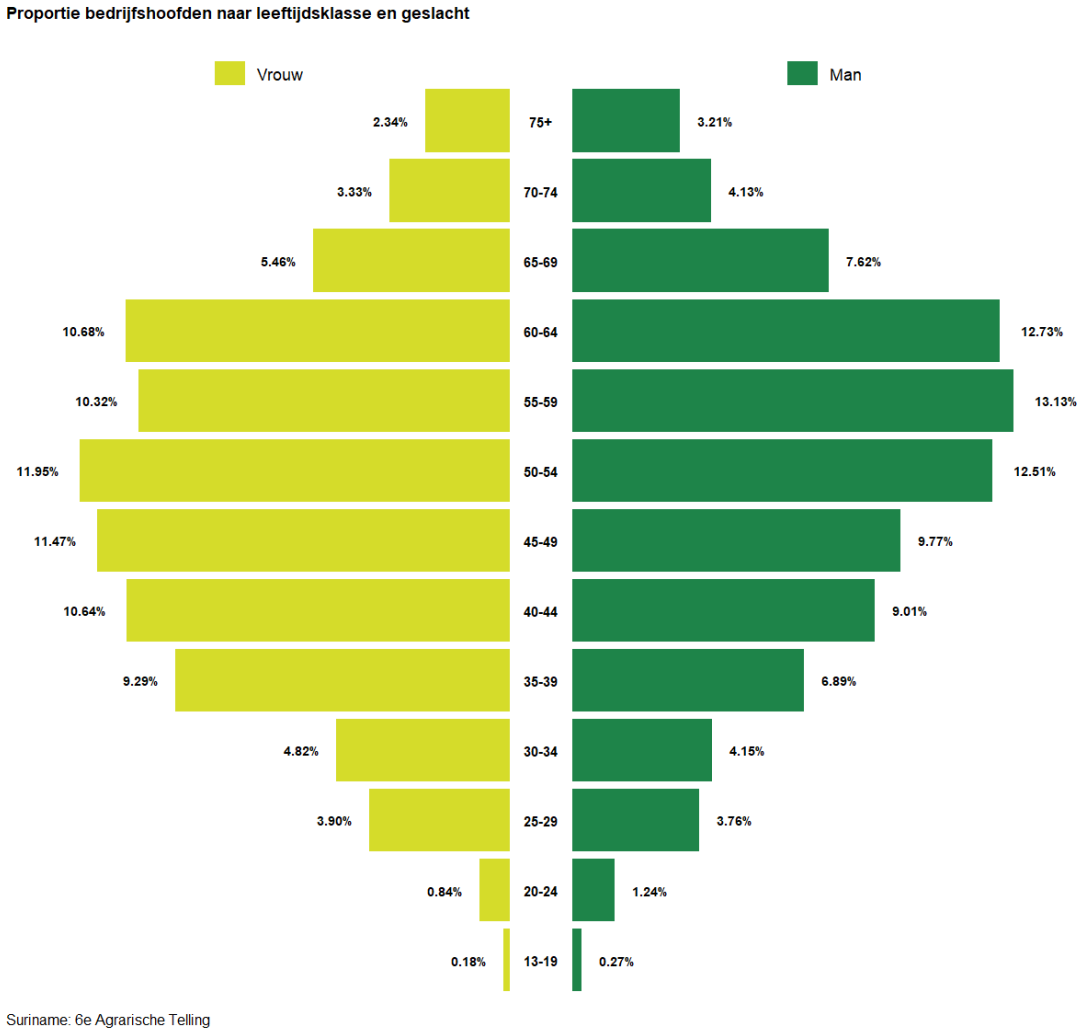
Figuur 3.3 laat zien dat de mannelijke participatie een scherpere piek vertoont in de oudere leeftijdscategorieën, met name in het kustgebied met commerciële agrarische activiteiten. Dit suggereert dat agrarische activiteiten in deze sterker gecommercialiseerde regio's steeds vaker wordt geassocieerd met oudere mannen, die mogelijk niet zijn opgevolgd door jongere generaties. Jongere mannen in deze gebieden zoeken waarschijnlijk werk buiten de agrarische sector of zijn

wel actief in de agrarische sector, maar niet als bedrijfshoofd van een agrarisch bedrijf. De relatief uitgesproken leeftijdspiek onder mannelijke bedrijfshoofden in de districten van de kustvlakte kan worden gezien als een van de meest urgente indicatoren van een mogelijke generatie opvolgingscrisis in de commerciële agrarische sector.



Figuur 3.3: Leeftijdsverdeling van het bedrijfshoofd naar geslacht

Figuur 3.4 toont de genormaliseerde verdeling van de bedrijfshoofden naar leeftijd en geslacht. De vrouwelijke participatie in het binnenland is gelijkmatiger verdeeld over de leeftijdsgroepen, met eveneens een sterke vertegenwoordiging onder jongere leeftijdscategorieën. Dit patroon suggereert dat, terwijl de traditionele agrarische activiteiten in de kustvlakte moeite lijkt te hebben om jongere mannen aan te trekken, agrarische activiteiten in het binnenland voor vrouwen van alle leeftijden een primaire en toegankelijke bestaansbron blijft. De bredere leeftijdsverdeling onder vrouwelijke bedrijfshoofden weerspiegelt waarschijnlijk de grotere economische noodzaak van agrarische activiteiten in regio's met beperkte alternatieve werkgelegenheid, evenals culturele patronen die de rol van vrouwen in de agrarische sector over verschillende generaties heen in stand houden.

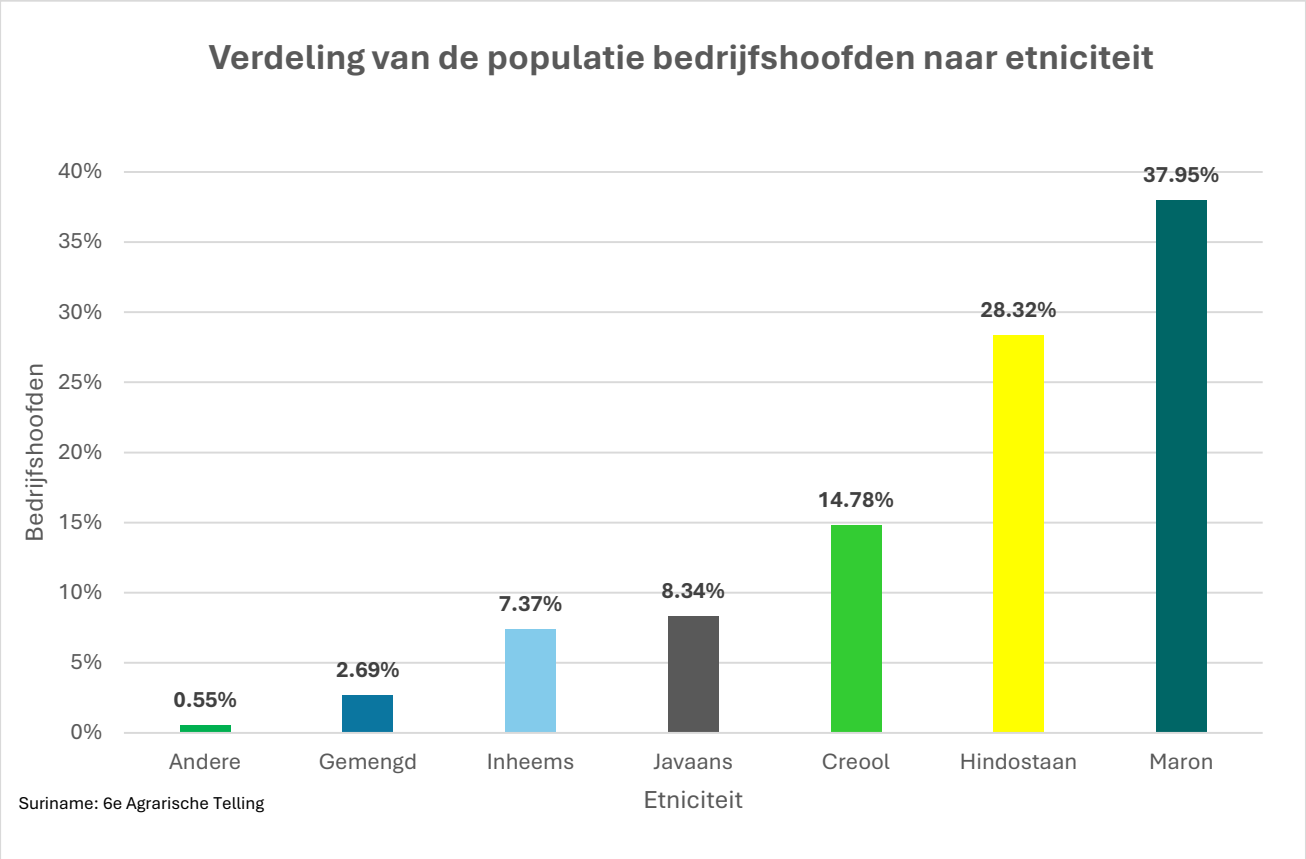


Figuur 3.4: Proportie bedrijfshoofden naar leeftijdsklasse en geslacht

De combinatie van vergrijzende mannelijke bedrijfshoofden in de commerciële agrarische gebieden van de kustvlakte en jongere vrouwelijke bedrijfshoofden in de zelfvoorzienende agrarische activiteiten (waaronder shifting cultivation) van het binnenland wijst op uiteenlopende ontwikkelingspaden binnen de Surinaamse agrarische sector. De commerciële agrarische sector in de districten van de kustvlakte kan te maken krijgen met een generatiecrisis indien geen gerichte maatregelen worden genomen om jongere agrariërs van beide geslachten aan te trekken. Het agrarisch systeem in het binnenland lijkt daarentegen demografisch duurzamer, hoewel het voornamelijk op zelfvoorzieningsniveau functioneert. Deze verschillen vragen mogelijk om specifiek beleid voor beide situaties. In het kustgebied kan de nadruk liggen op het aantrekkelijker en toegankelijker maken van commerciële agrarische activeiten voor jongere agrariërs, ongeacht het geslacht. Tegelijkertijd kan in het binnenland worden gewerkt aan een betere aansluiting op afzetmarkten, waardetoevoegende activiteiten en economische kansen voor de relatief jonge agrarische bevolking, waar de participatie van vrouwen reeds sterker vertegenwoordigd is.

3.4 Etniciteit van het bedrijfshoofd

De etnische samenstelling van de Surinaamse agrariërs weerspiegelt het multi-etnische karakter van het land en vertoont nog steeds een sterke geografische verbondenheid. Figuur 3.5 laat zien dat in 2025 Marrons (38%), Hindostanen (28%), Creolen (15%) en Javanen (8%) de meest actieve etnische groepen in de agrarische sector waren.



Figuur 3.5: Percentage van het aantal bedrijfshoofden naar etniciteit

Figuur 3.5 bevestigt visueel dat geen enkele etnische groep op landelijk niveau een absolute meerderheid van de agrarische bedrijven vertegenwoordigt, waardoor de Surinaamse agrarische sector tot de etnisch meest diverse agrarische sectoren in het Caraïbisch gebied behoort. Het landelijke totaalbeeld verhult echter sterke geografische concentraties, die duidelijk zichtbaar zijn in Tabel 3.3.

De districten in het binnenland worden gedomineerd door **Marron** en **Inheemse** bedrijfshoofden. In Brokopondo bestaat 77,4% van de bedrijfshoofden uit Marrons, terwijl in Sipaliwini 73,2% van de bedrijfshoofden Marrons en 11,9% Inheemsen zijn. In Marowijne vormen Marrons 60,6% en Inheemsen 17,1% van de bedrijfshoofden.

Deze patronen weerspiegelen rechtstreeks de historische vestiging van Marron gemeenschappen in het binnenland, evenals de voortzetting van traditionele agrarische praktijken door Inheemse bevolkingsgroepen binnen hun voorouderlijke woongebieden.

Hindostaanse en **Javaanse** bedrijfshoofden vormen de meerderheid in de belangrijkste agrarische gebieden van de kustvlakte. Dit patroon kan rechtstreeks worden teruggevoerd op het historische systeem van contractarbeid. In Nickerie bestaat 74,6% van de bedrijfshoofden uit Hindostanen en 15,1% uit Javanen. In Saramacca bestaat 60,3% van de bedrijfshoofden uit Hindostanen en 19,2% uit Javanen, terwijl in Wanica respectievelijk 65,7% Hindostaans en 14,1% Javaans is. De nakomelingen van de Hindostaanse en Javaanse contractarbeiders, hebben gedurende vier à vijf generaties sterke agrarische tradities behouden in deze districten. Tegenwoordig vormen zij de drijvende kracht achter de productie in de commerciële rijst- en tuinbouwsectoren van Suriname.

Creoolse bedrijfshoofden vertonen een meer verspreid ruimtelijk patroon. Coronie valt op met 78,9% Creoolse bedrijfshoofden en is daarmee het district met het hoogste aantal Creoolse agrariërs, historisch verbonden met de cocosteelt. Paramaribo laat een uitgesproken etnische diversiteit zien (46,1% Hindostaans, 25,1% Creools, 14,8% Gemengd, 6,5% Javaans), wat het multi-etnische karakter van de hoofdstad weerspiegelt en welke samenhangt met peri-urbane agrarische activiteiten door diverse stedelijke bewoners. De relatief lage vertegenwoordiging van Creoolse bedrijfshoofden in agrarisch commerciële districten zoals Nickerie (6,0%) en Saramacca (9,8%) kan worden verklaard door historische processen van sterkere urbanisatie binnen de Creoolse bevolking en een grotere participatie bij overheidsfuncties en handel, in plaats van agrarische productie.

Para vertoont een uniek etnisch profiel, met een opvallend hoge Inheemse vertegenwoordiging van 38,0%, hoger dan in enig ander district in de kustvlakte. Dit weerspiegelt de overgangspositie van Para, zowel geografisch als cultureel, tussen de kustvlakte en het binnenland, waar aanzienlijke Inheemse gemeenschappen samenleven met Marron, Creoolse en Hindostaanse bevolkingsgroepen. De sterke etnisch-geografische samenhangen in Suriname hebben belangrijke beleidsimplicaties. Zij suggereren dat voorlichtingsdiensten, programma's voor landregistratie en kredietfaciliteiten cultureel afgestemd en taalkundig toegankelijk moeten zijn om effectief te kunnen functioneren binnen de verschillende agrarische gemeenschappen.

Tabel 3.3: Percentage bedrijfshoofden naar etniciteit per district

District	Marron	Creool	Andere	Hindostaan	Javaans	Inheems	Gemengd	Totaal
Brokopondo	77,4%	22,3%	0,3%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	**100,0%**
Commewijne	2,7%	11,1%	0,9%	44,7%	36,5%	0,9%	3,2%	**100,0%**
Coronie	1,1%	78,9%	1,1%	5,6%	8,9%	0,0%	4,4%	**100,0%**
Marowijne	60,6%	19,2%	0,0%	0,3%	2,2%	17,1%	0,6%	**100,0%**
Nickerie	1,1%	6,0%	0,1%	74,6%	15,1%	0,4%	2,6%	**100,0%**
Para	12,3%	21,1%	2,3%	8,2%	8,8%	38,0%	9,4%	**100,0%**
Paramaribo	5,1%	25,1%	0,0%	46,1%	6,5%	2,4%	14,8%	**100,0%**
Saramacca	0,3%	9,8%	1,5%	60,3%	19,2%	4,7%	4,2%	**100,0%**
Sipaliwini	73,2%	14,3%	0,1%	0,2%	0,0%	11,9%	0,2%	**100,0%**
Wanica	2,9%	10,6%	1,6%	65,7%	14,1%	0,3%	4,7%	**100,0%**

Suriname: 6e Agrarische Telling

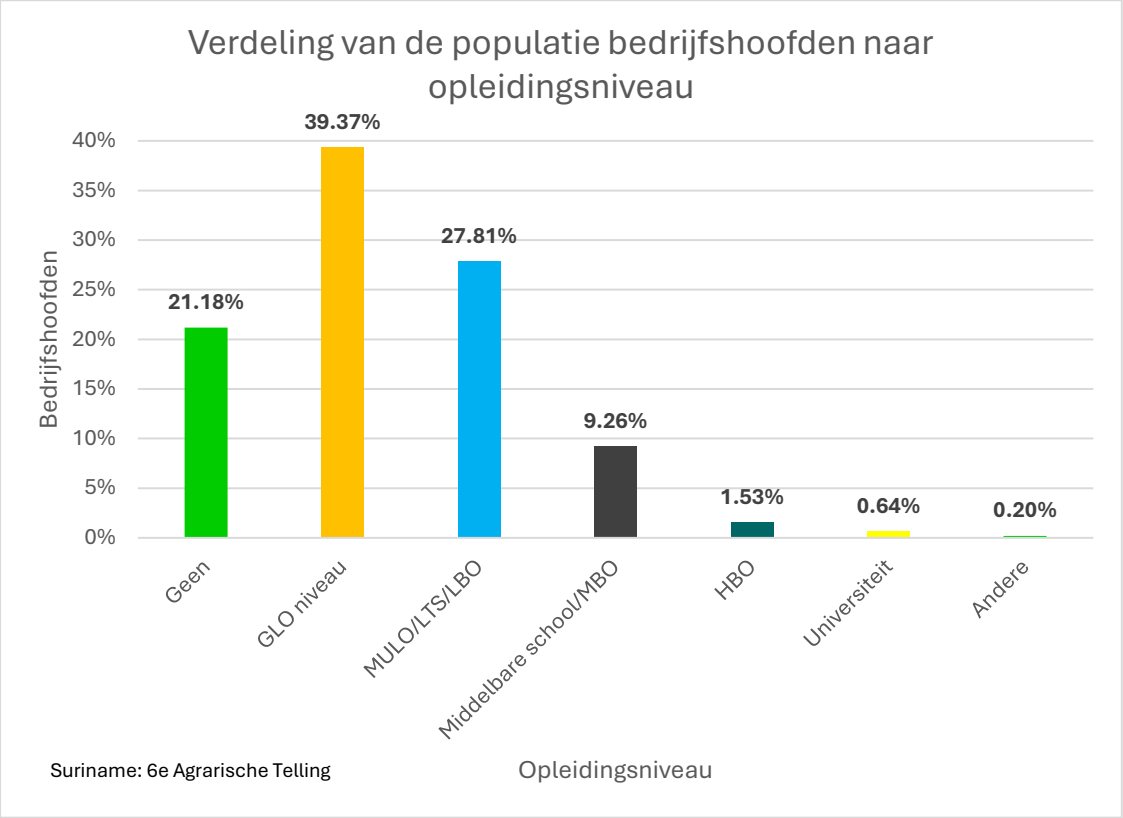
Deze sterke etnisch-geografische patronen hebben verschillende implicaties. Ten eerste suggereren zij dat agrarische voorlichtingsdiensten en beleidsmaatregelen cultureel moeten worden afgestemd om effectief te zijn in verschillende regio's. Ten tweede wijzen zij erop dat verschillende etnische groepen zich mogelijk specialiseren in verschillende gewassen of agrarische systemen, op basis van culturele tradities en historische praktijken. Ten derde weerspiegelen deze patronen de blijvende invloed van historische vestigingsstructuren en suggereren zij dat landbezit en toegang nog steeds gedeeltelijk langs etnische lijnen zijn georganiseerd. Tot slot benadrukken zij het belang van inclusieve en rechtvaardige agrarische ontwikkelingsprogramma's die alle etnische groepen op gelijke wijze bereiken.

3.5 Opleidingsniveau van het bedrijfshoofd

Figuur 3.6 toont het opleidingsprofiel van de Surinaamse bedrijfshoofden en laat zien dat het merendeel enkel het basisonderwijs (GLO-niveau) heeft voltooid, terwijl het aantal dat voortgezet en tertiair onderwijs heeft behaald beperkt blijft. De grootste categorie bestaat uit GLO-niveau (basisonderwijs), gevolgd door MULO/LTS/LBO, met steeds kleinere aantallen bedrijfshoofden die hogere onderwijsniveaus hebben afgerond.

Een aanzienlijk deel van de agrariërs valt in de categorie "**Geen**" (geen formele opleiding), wat duidt op bedrijfshoofden zonder formeel onderwijs. Deze groep bestaat vermoedelijk uit oudere bedrijfshoofden die in hun jeugd beperkte toegang hadden tot onderwijs, evenals bedrijfshoofden in afgelegen binnenlandse gebieden waar de onderwijs infrastructuur historisch beperkt was. De aanwezigheid van een substantiële groep bedrijfshoofden zonder formele opleiding heeft belangrijke implicaties voor voorlichtingsdiensten.

Dit suggereert dat dergelijke diensten mogelijk meer gebruik moeten maken van mondelinge communicatie, demonstratie methoden en onderlinge kennis uitwisseling, in plaats van uitsluitend gebruik te maken van schriftelijk informatiemateriaal. De categorieën Middelbare school/MBO (voortgezet/beroepsonderwijs), HBO (hoger beroepsonderwijs) en Universiteit (universitair onderwijs) vertegenwoordigen steeds kleinere aandelen, waarbij universitair geschoolde bedrijfshoofden bijzonder zeldzaam zijn. Dit wijst erop dat hoger onderwijs individuen eerder richting niet-agrarische beroepen leidt dan richting de agrarische sector, waarschijnlijk vanwege betere inkomensmogelijkheden en de relatief lage status van agrarische beroepen.



Figuur 3.6: Percentage van het aantal bedrijfshoofden naar opleidingsniveau

Het opleidingsprofiel van agrariërs heeft belangrijke implicaties voor de modernisering van de agrarische sector en de adoptie van nieuwe technologieën. Hoewel praktische agrarische kennis vaak van generatie op generatie wordt doorgegeven en door ervaring wordt opgedaan, kan formeel onderwijs de toepassing van nieuwe technologieën, het begrip van marktdynamiek, financieel beheer en de samenwerking met voorlichtings- en adviesdiensten bevorderen. De geringe vertegenwoordiging van hoogopgeleide personen in de agrarische sector kan het vermogen van de sector beperken om innovaties snel te adopteren en complexe bedrijfsmanagementsystemen te implementeren.

Table 3.4: Aantal en percentage van het aantal bedrijfshoofden naar gebied per opleidingsniveau

	Kustvlakte		Binnenland		Missing		Totaal	
	N = 8.105		N = 6.303		N = 1		N = 14.409	
Opleidingsniveau								
Geen	954	32%	2.074	68%	0	0%	3.027	100%
GLO niveau	2.488	44%	3.138	56%	1	0%	5.627	100%
MULO/LTS/LBO	3.075	77%	900	23%	0	0%	3.975	100%
Middelbare school/MBO	1.158	87%	166	13%	0	0%	1.324	100%
HBO	203	93%	16	7%	0	0%	219	100%
Universiteit	91	99%	1	1%	0	0%	92	100%
Andere, specificeer	25	86%	4	14%	0	0%	29	100%
Onbekend	111		4		0		115	

Suriname: 6e Agrarische Telling

Key Findings — Demografish profiel van het bedrijfshoofd

- De agrarische beroepsbevolking vergrijst: de leeftijdsgroep van 50–64 jaar vormt landelijk de grootste groep agrariërs, waarbij in Paramaribo de hoogste gemiddelde leeftijd van agrariërs is geregistreerd (56,5 jaar). De districten Brokopondo en Marowijne vertonen een jonger leeftijdsprofiel, wat erop wijst dat bedrijfsopvolging vooral een grotere uitdaging vormt in de commercieel georiënteerde districten van de kustvlakte.
- Het aantal vrouwelijke bedrijfshoofden is gestegen van 35% in 2008 naar bijna 40% in 2025. De participatie van vrouwen blijft echter sterk ongelijk verdeeld naar geografische ligging en bedrijfsareaal: vrouwen vormen de meerderheid in de agrarische activiteiten in het binnenland (tot 77% in Brokopondo), terwijl zij landelijk slechts 2% van de agrarische bedrijven groter dan 20 hectare beheren.
- Geslacht en bedrijfsareaal hangen sterk samen: het aantal vrouwen daalt van een bijna gelijke vertegenwoordiging bij zeer kleine agrarische bedrijven naar een vrijwel volledige uitsluiting bij grootschalige commerciële agrarische bedrijven. Deze structurele ongelijkheid heeft directe implicaties voor de monitoring van SDG 5.a.1 en voor beleidsmaatregelen die gericht zijn op het versterken van de landrechten en de economische positie van vrouwen in de agrarische sector.
- De agrarische sector in Suriname kent een uitgesproken etnisch-geografische verdeling: Marron en Inheemse bedrijfshoofden vormen de meerderheid in het binnenland, terwijl Hindostaanse en Javaanse bedrijfshoofden de meerderheid vormen in de commercieel georiënteerde districten van de kustvlakte. Creoolse bedrijfshoofden vertonen een meer verspreide aanwezigheid, maar zijn relatief sterk geconcentreerd in Coronie en Paramaribo.
- Basisonderwijs (GLO-niveau) vormt het meest voorkomende opleidingsniveau onder Surinaamse agrariërs. Agrariërs zonder formeel onderwijs zijn overwegend geconcentreerd in dorpsgemeenschappen in het binnenland, terwijl hoger onderwijs vrijwel uitsluitend voorkomt in het kustgebied; 99% van de universitair opgeleide agrariërs zijn gevestigd in de districten van de kustvlakte.
- De grote onderwijskloof tussen agrariërs in het kustgebied en het binnenland vraagt om gedifferentieerde voorlichtings- en begeleidingsstrategieën. Voor het binnenland zijn mondelinge, praktijkgerichte en cultureel aangepaste benaderingen het meest geschikt, terwijl voor commercieel georiënteerde agrariërs in de districten van de kustvlakte digitale toepassingen, marktgerichte dienstverlening en formele agribusiness instrumenten beter aansluiten bij hun behoeften.

4. Gewassen



De Zesde Agrarische Telling verzamelde gegevens over percelen, gewassoorten en het beplante areaal van alle als agrarisch gekwalificeerde bedrijven in Suriname. Dit hoofdstuk behandelt drie categorieën gewassen die gedefinieerd zijn overeenkomstig de richtlijnen van het **FAO WCA 2020**: **eenjarige gewassen** (gewassen met een groeicyclus van minder dan één jaar, zoals rijst, cassave en groenten), **semi-meerjarige gewassen** (gewassen met een groeicyclus van ten minste één jaar maar minder dan twee jaar, waaronder bananen, ananas en suikerriet) en **meerjarige gewassen** (gewassen die meer dan twee jaar nodig hebben om productief te worden, zoals kokosnoot, citrus, manja en cacao). De analyse start met de fysieke organisatie van het agrarisch landgebruik, waaronder percelen, aanplanten en teeltmethoden, en behandelt vervolgens de verdeling en geografische samenstelling van gewassen op districtsniveau.

4.1 Land organisatie: percelen, berm-aanplant en shifting cultivation

Structuur van agrarisch land

De structurele organisatie van Surinaamse agrarische bedrijven wordt gekenmerkt door eenvoud. Een grote meerderheid van de agrarische bedrijven (**68%** van de in totaal 14.409 getelde bedrijven, oftewel 9.854 bedrijven) bestaat uit slechts één perceel. Daarnaast beschikte 12% over twee percelen en 3% over drie of meer percelen. Opvallend is dat bij **16% van de agrarische bedrijven formeel helemaal geen perceel is gerapporteerd**. Dit zijn waarschijnlijk situaties waarin de toegang tot grond voor agrarische activiteiten volledig is gebaseerd op shifting cultivation of berm-aanplanten.

Tabel 4.1: Aantal bedrijven naar beheersvorm per aantal type land

	Gezinsbedrijf, 1 bedrijfshoofd		Gezinsbedrijf, groep bedrijfshoofden		Rechtspersonen		Totaal	
	N = 14.130		N = 165		N = 114		N = 14.409	
Percelen								
0	2.354	17%	5	3%	3	3%	**2.362**	**16%**
1	9.625	68%	128	77%	102	89%	**9.854**	**68%**
2	1.744	12%	25	15%	5	4%	**1.773**	**12%**
3+	407	3%	8	5%	4	4%	**419**	**3%**
Shifting cultivation								
0	8.165	58%	128	77%	111	97%	**8.404**	**58%**
1	5.335	38%	28	17%	3	3%	**5.366**	**37%**
2	460	3%	5	3%	0	0%	**465**	**3%**
3+	170	1%	4	2%	0	0%	**174**	**1%**
Berm-aanplant								
0	13.927	99%	160	97%	113	99%	**14.200**	**99%**
1	193	1%	5	3%	1	1%	**199**	**1%**
2+	10	0%	0	0%	0	0%	**10**	**0%**

Suriname: 6e Agrarische Telling

Tabel 4.1 laat een scherp contrast zien in het gebruik van type land tussen de verschillende beheersvormen van de bedrijven. Gezinsbedrijven met één bedrijfshoofd vormen de enige beheersvorm waarin shifting cultivation een substantiële rol speelt: 38% rapporteerde ten minste één shifting cultivation aanplant, tegenover 17% van de gezinsbedrijven met meer dan één bedrijfshoofd en slechts 3% van de rechtspersonen. Dit weerspiegelt de bijna volledige afhankelijkheid van grootschalige commerciële agrarische bedrijven van formeel geregistreerde percelen die een zekere vorm van grondzekerheid hebben. Berm-aanplanten komen in alle beheersvormen nauwelijks voor (minder dan 1%), wat erop wijst dat deze informele vorm van type land op landelijk niveau slechts een marginale rol speelt. Desondanks kan zij lokaal van betekenis zijn, met name in specifieke peri-urbane gebieden of in gebieden met grote stukken bermen langs wegen en kanalen.

In totaal beheert **ongeveer 42% van alle bedrijfshoofden ten minste één shifting cultivation aanplant**, wat bevestigt dat deze traditionele vorm van agrarische activiteiten nog steeds een structureel belangrijk, maar vaak onderbelicht onderdeel vormt van de voedselproductie in Suriname. Dit geldt in het bijzonder voor de districten in het binnenland: Sipaliwini, Brokopondo en Marowijne.

Titels op de grond bij percelen

Tabel 4.1a Grondhuur is de meest voorkomende vorm van grondbezit en vertegenwoordigt 38,8% van het totale aantal percelen (15.198) in het land. Dit wordt gevolgd door 'andere' met 18,7% en 'eigendom' met 18,5%, wat erop wijst dat, hoewel formele grondtitels veel voorkomen, een aanzienlijk deel van de sector functioneert binnen diverse en soms informele grondregelingen.

Tabel 4.1a: Aantal en percentage van percelen per titel op de grond

Titel op de grond	Aantal	Percentage
Grondhuur	5.892	38,8%
Eigendom	2.807	18,5%
Land gehuurd van particulieren	806	5,3%
Gehuurd van een bedrijf, uniforme meerjarige aanplant	49	0,3%
Gemeenschapsbos	1.393	9,2%
Occupatie	229	1,5%
Gebruik	313	2,1%
Toewijzing	863	5,7%
Gemeenschapppelijke grasland	9	0,1%
Andere	2.837	18,7%
Suriname - Totaal	15.198	100,0%

Suriname : 6e Agrarische Telling

Traditionele en collectieve systemen behouden ook een duidelijke aanwezigheid, waarbij 'gemeenschapsbos' 9,2% van de percelen uitmaakt en 'toewijzing' 5,7%. Land gehuurd van particulieren maakt slechts 5,3% van de totale verdeling uit, terwijl kleinere categorieën zoals 'gebruik' en 'occupatie' samen minder dan 4% van het totale aantal percelen in Suriname vertegenwoordigen.

4.2 Geteelde gewasgroepen per district

Landelijk overzicht: Eenjarige gewassen versus semi-meerjarige en meerjarige gewassen

Op landelijk niveau **vormen eenjarige gewassen veruit de meest voorkomende gewasgroep**; 10.891 agrarische bedrijven rapporteerden de teelt van eenjarige gewassen op ten minste één perceel/aanplant. Semi-meerjarige en meerjarige gewassen samen werden aangetroffen op 6.549 agrarische bedrijven.

Tabel 4.2: Aantal en percentage van bedrijven met tenminste een perceel/aanplant van eenjarige of semi-meerjarige en/of meerjarige gewassen per district

	Eenjarig				Semi-meerjarig/Meerjarig			
	Nee		Ja		Nee		Ja	
	N = 3.518		N = 10.891		N = 7.859		N = 6.549	
District								
Brokopondo	90	10%	852	90%	627	67%	315	33%
Commewijne	360	41%	511	59%	400	46%	471	54%
Coronie	65	72%	25	28%	44	49%	46	51%
Marowijne	362	16%	1.934	84%	670	29%	1.626	71%
Nickerie	286	21%	1.093	79%	1.225	89%	154	11%
Para	64	34%	126	66%	85	45%	105	55%
Paramaribo	356	42%	486	58%	511	61%	330	39%
Saramacca	342	34%	671	66%	383	38%	630	62%
Sipaliwini	113	3%	4.161	97%	2.094	49%	2.180	51%
Wanica	1.480	59%	1.032	41%	1.820	72%	692	28%

Suriname: 6e Agrarische Telling

De telling bevestigt een duidelijke geografische differentiatie van geteelde gewasgroepen tussen de districten. Tabel 4.2 toont per district het aandeel agrarische bedrijven met eenjarige gewassen, semi-meerjarige en/of meerjarige gewassen.

Hierbij vallen verschillende patronen op:

- **Nickerie** is het meest mono-gewas district van het land: 79% van de agrarische bedrijven verbouwt eenjarige gewassen (overwegend rijst), terwijl slechts 11% semi-meerjarige of meerjarige gewassen teelt, het laagste aandeel van alle districten. Deze uitgesproken specialisatie weerspiegelt de meerderheid van een commercieel georiënteerde, gemechaniseerde rijst-economie met weinig diversificatie.

- **Marowijne en Saramacca** vertonen daarentegen meer diversificatie in gewassen. Naast een hoge prevalentie van eenjarige gewassen (84% respectievelijk 66%) kennen deze districten ook de hoogste aantallen agrarische bedrijven met semi-meerjarige en meerjarige gewassen (71% respectievelijk 62%). Daarmee vormen zij de belangrijkste centra van agrarische diversificatie in Suriname, waar de teelt van fruitbomen, bananen, kokos en citrusvruchten de productie van voedselgewassen aanvult.

- In **Sipaliwini** rapporteerde 97% van de agrarische bedrijven ten minste één aanplant met eenjarige gewassen. Dit weerspiegelt een agrarisch systeem dat vooral steunt op de productie van primaire voedselgewassen, zoals cassave en rijst, en in mindere mate op meerjarige gewassen. Semi-meerjarige en/of meerjarige gewassen zijn aanwezig op 51% van de agrarische bedrijven zoals bananen en worden voornamelijk voor zelfvoorzieningsdoeleinden verbouwd.

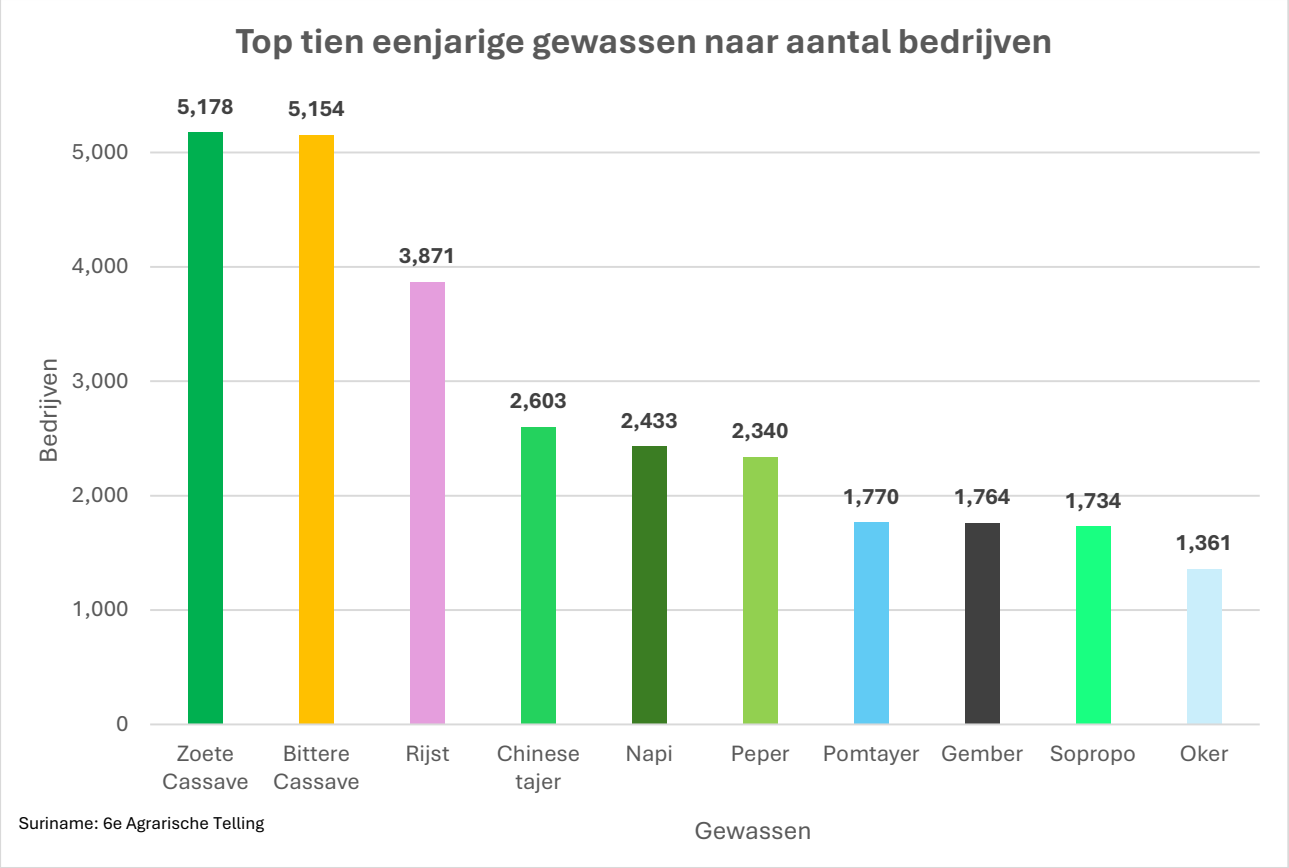
- **Coronie** vormt een opvallende uitzondering: slechts 28% van de agrarische bedrijven verbouwt eenjarige gewassen, het laagste aandeel van het land, terwijl 51% semi-meerjarige en meerjarige gewassen teelt. Dit weerspiegelt de traditionele oriëntatie van het district op kokos en andere fruitbomen, zij het op relatief beperkte schaal.

- **Wanica**, ondanks zijn functie als belangrijkste peri-urbane agrarisch gebied van Suriname, vertoont een relatief lage aanwezigheid van semi-meerjarige en meerjarige gewassen (28%) en een beperkte verspreiding van eenjarige gewassen (41% van de bedrijven). Dit patroon sluit aan bij een intensieve, marktgerichte groenteproductie in combinatie met veeteelt, eerder dan bij de teelt van meerjarige gewassen.

4.3 Eenjarige gewassen: voornaamste primaire voedselgewassen

Landelijke rangschikking

Figuur 4.2 geeft de tien meest voorkomende eenjarige gewassen weer op landelijk niveau, op basis van het aantal agrarische bedrijven. De rangorde wordt gedomineerd door cassave en rijst, die gezamenlijk de basis vormen van de Surinaamse voedselgewassen.



Figuur 4.2: Top tien eenjarige gewassen naar aantal bedrijven

Cassave domineert de landelijke ranglijst met een opvallend grote voorsprong: zoete cassave wordt geteeld op 5.178 bedrijven en bittere cassave op 5.154 bedrijven. Samen vormen zij veruit het meest geteelde gewas van het land en zijn zij een belangrijk basisvoedsel voor de voedselvoorziening van de gemeenschappen in de kustvlakte en het binnenland.

Rijst, met 3.871 bedrijven, staat op de derde plaats, maar blijft bepalend voor het totale teeltareaal, dankzij de grootschalige geïrrigeerde rijstproductie in Nickerie. Tayerblad/Chinese tajer (2.603 bedrijven) en pomtayer/Indische yam (2.433 bedrijven) weerspiegelen de wijdverbreide teelt van wortel- en knolgewassen, met name in het binnenland en de oostelijke districten.

Gember (1.764 bedrijven) neemt eveneens een prominente plaats in. Dit geldt vooral voor Marowijne, waar gember met 954 bedrijven bovenaan de ranglijst van eenjarige gewassen staat. Dit wijst erop dat gember in de oostelijke regio is uitgegroeid tot een belangrijk productiegewas voor kleinschalige agrarische bedrijven.

Madame Jeanette/chilipeper, sopropo en oker completeren de top tien en illustreren de diversiteit van de groenteteelt voor huishoudelijke consumptie en lokale markten.

Districtsprofielen: Top drie eenjarige gewassen

Tabel 4.3 geeft een overzicht van de drie meest voorkomende eenjarige gewassen per district, gemeten naar het aantal bedrijven, en illustreert de sterke regionale verschillen in de gewasstructuur van Suriname.

Tabel 4.3: Top drie eenjarige gewassen naar aantal bedrijven per district

District	Top 3 gewassen	Aantal bedrijven
Brokopondo	Zoete Cassave	564
	Bittere Cassave	372
	Sopropo	318
Commewijne	Peper	211
	Boulanger	96
	Zoete Cassave	92
Coronie	Antroewa	9
	Boulanger	8
	Peper	8
Marowijne	Bittere Cassave	1148
	Chinese tayer	977
	Gember	954
Nickerie	Rijst	1,938
	Boulanger	86
	Peper	81
Para	Zoete Cassave	62
	Bittere Cassave	58
	Peper	31
Paramaribo	Peper	199
	Zoete Cassave	144
	Boulanger	125
Saramacca	Peper	162
	Kouseband	161
	Zoete Cassave	124
Sipaliwini	Bittere Cassave	3,360
	Zoete Cassave	3,124
	Rijst	1,828
Wanica	Peper	352
	Zoete Cassave	274
	Tayerblad	250

Suriname : 6e Agrarische Telling

De districtsprofielen laten drie duidelijk onderscheiden agrarische systemen voor eenjarige gewassen zien:

Rijst monocultuur (Nickerie): Met **1.938 bedrijven** waarop rijst wordt verbouwd, steekt dit gewas ver uit boven alle andere gewassen in het district. **Boulanger** en **peper** volgen op ruime afstand als respectievelijk tweede en derde gewas. Nickerie vormt daarmee het belangrijkste commerciële productiegebied voor rijst in Suriname.

Op cassave gebaseerde agrarische systemen (Sipaliwini, Brokopondo en Para): In deze districten domineren zowel **bittere** als **zoete cassave**, terwijl hoogland rijst in Sipaliwini een belangrijk secundair gewas vormt. Deze agrarische systemen zijn vooral gericht op voedselzekerheid en voorzien in de consumptiebehoeften van huishoudens.

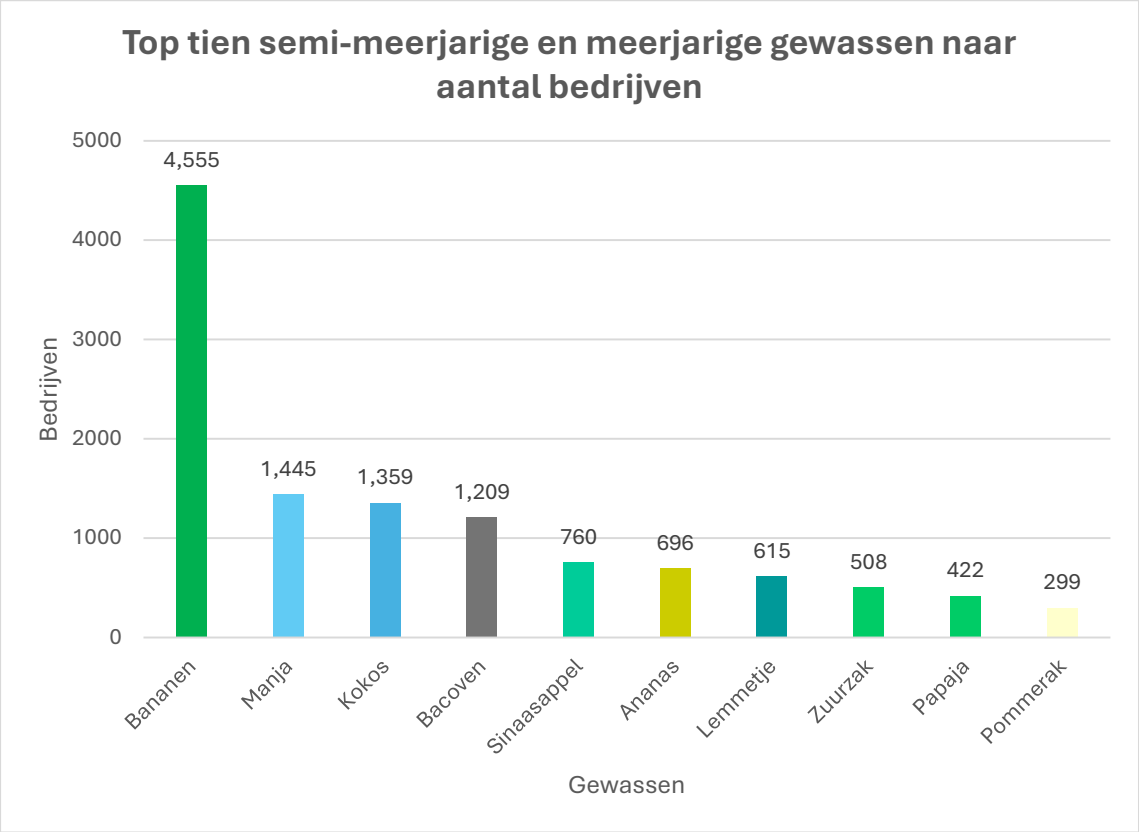
Gediversifieerde groentesystemen (Commewijne, Saramacca, Wanica en Paramaribo): In deze peri-urbane districten van de kustvlakte staat **peper** steevast op de eerste of tweede plaats, aangevuld met gewassen zoals **boulanger**, **kouseband** en verschillende **bladgroenten**. Deze bedrijven zijn sterker marktgericht en produceren voornamelijk voor stedelijke consumenten.

Marowijne kent een opvallende specialisatie in de teelt van gember: De combinatie van **gember**, **pomtayer** en **bittere cassave** vormt een uniek districtsprofiel waarin traditionele wortel- en knolgewassen worden gecombineerd met een opkomend commercieel gewas.

4.4 Semi-meerjarige en meerjarige gewassen: bananen als landelijke basis van de landbouw

Landelijke rangschikking

Figuur 4.3 geeft een overzicht van de tien belangrijkste semi-meerjarige en meerjarige gewassen op basis van het aantal agrarische bedrijven. **Bananen** nemen hierbij een uitzonderlijk positie in: 4.555 bedrijven verbouwen bananen, tegenover 1.445 bedrijven voor manja, het gewas dat op de tweede plaats staat. Bananen komen daarmee op meer dan drie keer zoveel bedrijven voor als manja.



Figuur 4.3: Top tien semi-meerjarige en meerjarige gewassen naar aantal bedrijven

Dit landelijke beeld laat zien dat **bananen veruit het meest verspreide semi-meerjarige gewas in Suriname zijn**, met een aanwezigheid in vrijwel alle districten en productiesystemen. Na bananen volgen **manja (1.445)** en **kokos (1.359)**, zij het met aanzienlijk lagere aantallen bedrijven, wat het belang onderstreept van fruitgewassen die zowel bijdragen aan de voedselvoorziening van huishoudens als aan de lokale marktproductie. **Bacoven (1.209)** en **sinaasappel (760)** maken de top vijf compleet. De overige gewassen: **ananas, lemmetje, zuurzak, papaja en pommerak** komen elk voor op minder dan 700 agrarische bedrijven, maar illustreren tegelijkertijd de grote diversiteit aan fruitbomen binnen de Surinaamse landbouw.

Het is opmerkelijk dat, in vergelijking met de Vijfde Telling (2008), waarin een veel beperktere verspreiding van manja en citrus op districtsniveau werd vastgesteld, de 6e Telling wijst op een bredere spreiding van fruitbomen over het landbouw landschap. Een directe vergelijking op basis van areaal vereist echter voorzichtigheid vanwege methodologische verschillen tussen de twee tellingen.

Districtsprofielen: Top drie semi-meerjarige en meerjarige gewassen

Tabel 4.4 geeft een overzicht van de belangrijkste semi-meerjarige en meerjarige gewassen per district.

Tabel 4.4: Top drie semi-meerjarige en meerjarige gewassen naar aantal bedrijven per district

District	Top 3 gewassen	Aantal bedrijven
Brokopondo	Bananen	390
	Ananas	18
	Sinaasappel	6
	Suikerriet	6
Commewijne	Bananen	229
	Kokos	157
	Sinaasappel	146
Coronie	Bananen	26
	Kokos	18
	Markoesa	8
Marowijne	Bananen	950
	Kokos	707
	Manja	686
Nickerie	Bananen	82
	Manja	51
	Kokos	39
Para	Ananas	48
	Bananen	42
	Manja	21
Paramaribo	Manja	165
	Bacove	143
	Bananen	135
	Papaja	135
Saramacca	Bananen	462
	Sinaasappel	134
	Kokos	85
Sipaliwini	Bananen	1,888
	Bacove	622
	Ananas	473
Wanica	Bananen	351
	Sinaasappel	182
	Manja	180

Suriname: 6e Agrarische Telling

Bananen staan in acht van de tien districten bovenaan de ranglijst. De uitzonderingen zijn **Para** (met ananas als belangrijkste gewas) en **Paramaribo** (met manja als koploper), wat wijst op duidelijke verschillen in peri-urbane teelt en specialisatie in hoogwaardige fruitbomen.

Marowijne komt naar voren als het belangrijkste district voor semi-meerjarige en meerjarige gewassen in Suriname: 950 bedrijven met bananen, 707 bedrijven met kokos en 686 bedrijven met manja, een schaal die vergelijkbaar is met Saramacca en die de meeste andere districten aanzienlijk overtreft wat betreft de diversiteit van fruitbomen. De combinatie van bananen, kokos en manja in Marowijne wijst op een gevestigde traditie van gediversifieerde teelt van semi-meerjarige en meerjarige gewassen binnen de overwegend Marron-gemeenschappen van het district.

Sipaliwini vertoont een interessant binnenlands profiel: bananen (1.888 bedrijven) en bacoven (622 bedrijven) zijn de dominante semi-meerjarige en meerjarige gewassen, aangevuld met ananas, allemaal gewassen die goed passen binnen het systeem van shifting cultivation en bijdragen aan de voedselzekerheid van huishoudens zonder dat ingewikkelde beheerssystemen noodzakelijk zijn.

Commewijne combineert bananen, kokos en sinaasappel in een systeem dat zowel de plantage historie weerspiegelt als de positie van het district als schakel tussen zelfvoorzienende en commerciële productievormen.

Nickerie heeft relatief lage aantallen bedrijven met semi-meerjarige en meerjarige gewassen, bananen op slechts 82 bedrijven en manja op 51, wat de vrijwel exclusieve focus van het district op rijst bevestigt, waarbij meerjarige gewassen slechts een marginale rol spelen in de agrarische economie.

4.5 Structurele patronen en agrarische kwetsbaarheden

Drie structurele patronen kunnen worden onderscheiden door een gezamenlijke analyse van de data over type land (percelen/aanplanten), de geteelde gewassen en beplante arealen.

Ten eerste is er sprake van geografische polarisatie. De Surinaamse gewassen zijn georganiseerd rond twee fundamenteel verschillende agrarische systemen. De kustvlakte, gedomineerd door Nickerie, omvat veruit het grootste deel van het beplante areaal dankzij grootschalige, gemechaniseerde en geïrrigeerde rijstproductie. De districten in het binnenland en de peri-urbane gebieden hebben daarentegen het merendeel van de agrarische bedrijven, maar beschikken over relatief kleine beplante arealen. De productie is hier voornamelijk gebaseerd op zelfvoorzienende agrarische systemen met cassave, rijst, bananen en een divers assortiment groenten. Deze polarisatie impliceert dat de landelijke gewas statistieken sterk worden beïnvloed door de dominante positie van Nickerie, terwijl de bijdrage van de kleinschalige productiesystemen aan de voedselvoorziening in het binnenland grotendeels buiten beeld blijft in geaggregeerde areaal statistieken.

Ten tweede is er sprake van het voortbestaan en de omvang van shifting cultivation. Bij 42% van alle agrarische bedrijven is er ten minste één shifting cultivation aanplant geregistreerd. Deze komt veel voor bij gezinsbedrijven met één bedrijfshoofd in de districten van het binnenland.

Deze traditionele vorm van rotatie-landbouw is een structureel onderdeel van de Surinaamse landbouw. Deze praktijk draagt in belangrijke mate bij aan de voedselzekerheid van Marron- en Inheemse gemeenschappen, maar wordt in agrarische statistieken die gebaseerd zijn op beplante arealen vaak onvoldoende zichtbaar gemaakt. Daarnaast is de integratie in formele afzetketens beperkt en neemt de kwetsbaarheid toe door milieudruk, waaronder ontbossing en toenemende klimaatveranderingen.

Ten derde is er sprake van een beperkte gewasdiversificatie in districten met een hoge agrarische productie. Het lage aandeel van semi-meerjarige en meerjarige gewassen in Nickerie (11%) en Wanica (28%) wijst op een vergaande specialisatie in districten die tegelijkertijd tot de belangrijkste agrarische gebieden van het land behoren. De sterke afhankelijkheid van rijst in Nickerie, een enkel gewas dat gevoelig is voor prijsschommelingen, beschikbaarheid van water en klimaatveranderingen, vormt daarbij een structurele kwetsbaarheid. Het bevorderen van gewasdiversificatie, ondersteund door gerichte voorlichtingsdiensten, kan bijdragen aan grotere inkomensstabiliteit voor agrariërs en aan verbetering van de voedingskwaliteit en voedselzekerheid.

Key Findings — Gewassen

- **Bedrijfsarealen zijn overwegend eenvoudig en versnipperd:** 68% van de agrarische bedrijven bestaat uit slechts één perceel, terwijl 16% geen formeel perceel bezit en afhankelijk is van shifting cultivation of berm-aanplant. Ongeveer 42% van alle agrarische bedrijven, voornamelijk gezinsbedrijven met één bedrijfshoofd in het binnenland, beheert ten minste één shifting cultivation aanplant, wat bevestigt dat shifting cultivation een duurzaam verankerde strategie blijft voor het waarborgen van de voedselzekerheid van dorpsgemeenschappen.

- **Grondhuur en eigendomstitels vormen de meerderheid:** De belangrijkste conclusie uit de verdeling van grondbezit is de structurele stabiliteit die wordt geboden door de meerderheid van grondhuurtitels, goed voor 38,8% van het totale aantal percelen. Omdat deze titels doorgaans voor een periode van ten minste 40 jaar worden uitgegeven, met een zakelijk recht dat de mogelijkheid biedt voor duurzame agrarische investeringen. Deze langetermijn zekerheid is een cruciale drijvende kracht binnen de sector, omdat zij agrariërs de noodzakelijke zekerheid biedt om grootschalige kapitaalinvesteringen te doen, zoals irrigatiesystemen en de aanleg van permanente gewassen, evenals de toepassing van duurzame bodembeheerpraktijken. In combinatie met eigendomstitels is meer dan 57% van het totale aantal percelen ondergebracht in veilige, langetermijn juridische kaders, wat een solide basis vormt voor de toegang tot financiering binnen de sector en de langetermijngroei van de agrarische sector in Suriname.

- **Eenjarige gewassen zijn vrijwel overal aanwezig, terwijl semi-meerjarige en meerjarige gewassen regionaal geconcentreerd zijn:** Eenjarige gewassen komen voor op 76% van alle agrarische bedrijven. Semi-meerjarige en meerjarige gewassen komen het meest voor in Marowijne (71%) en Saramacca (62%), terwijl het aandeel semi-meerjarige en meerjarige gewassen in Nickerie (11%) en Wanica (28%) aanzienlijk lager ligt.

- **Cassave (zoet en bitter), rijst en bananen zijn de drie belangrijkste gewassen in Suriname:** Cassave (zoet en bitter) staat bovenaan binnen de eenjarige gewassen (10.332 bedrijven), cassave (zoet en bitter) is essentieel voor de voedselvoorziening in het binnenland, en bananen is veruit dominant binnen de semi-meerjarige en meerjarige gewassen (4.555 bedrijven), ruim drie keer zoveel als andere semi-meerjarige en meerjarige gewassen.

- **Op districtsniveau zijn duidelijke verschillen in gewassen zichtbaar:** Nickerie functioneert als een rijst-monocultuur, Sipaliwini en Brokopondo zijn voornamelijk op cassave-gebaseerde zelfvoorzieningssystemen, Marowijne kent een unieke combinatie van gember, pomtayer en cassave met semi-meerjarige en meerjarige gewassen zoals bananen, kokos en manja, terwijl de districten in de kustvlakte: Commewijne, Saramacca en Wanica een relatief gediversifieerd groenten- en fruitpatroon laten zien.

- **Beperkte gewasdiversificatie in hoogproductieve districten vormt een structurele kwetsbaarheid:** De vrijwel exclusieve afhankelijkheid van rijst maakt Nickerie, het belangrijkste agrarische district van Suriname, kwetsbaar voor prijsschommelingen, waterschaarste en de gevolgen van klimaatverandering. Het stimuleren van gewasdiversificatie in dit district, naast de ontwikkeling van waardeketens voor gember, citrus en tropisch fruit in de oostelijke districten, zou een prioriteit moeten zijn binnen het agrarisch beleid.

5. Veeteelt



De telling verzamelde gedetailleerde gegevens over al het vee dat op agrarische bedrijven werd gehouden, waaronder runderen, schapen, geiten, varkens en pluimvee. De gegevens werden verzameld met 13 januari 2025 als referentie datum. De volgende analyse behandelt het aantal bedrijven met verschillende soorten vee en pluimvee, het totale en gemiddelde aantal dieren, de verschillende rassen, de geslachtsverdeling en het productiesysteem waaronder de dieren werden gehouden.

5.1 Overzicht van bedrijven met vee en productiesystemen

Tabel 5.1 toont aan dat bij in totaal **4.899 agrarische bedrijven** ten minste één categorie vee is geregistreerd. Pluimvee (kippen) was veruit de meest voorkomende vee categorie en werd geregistreerd op **2.801 bedrijven** (**57%** van alle bedrijven met vee). Rundvee was de op één na meest voorkomende categorie, aanwezig op **1.198 bedrijven** (**24%**), gevolgd door schapen (**477 bedrijven**; **10%**), geiten (**309 bedrijven**; **6%**) en varkens (**89 bedrijven**; **2%**). Bij een klein aantal bedrijven (**26**; **minder dan 1%**) zijn er andere dier categorieën geregistreerd.

Wanica is het belangrijkste district voor de veeteelt en is goed voor 44% van alle veeteeltbedrijven (2.140). Dit weerspiegelt de positie van Wanica als het belangrijkste peri-urbane district rond Paramaribo, waar marktgerichte veeteelt, waaronder intensieve pluimveehouderij en kleinschalige rundveehouderij, het sterkst ontwikkeld is. Nickerie stond op de tweede plaats met 15% van alle bedrijven met vee, gevolgd door Commewijne (10%) en Paramaribo (9%).

De districten in het binnenland hebben vrijwel geen commerciële veehouderijproductie. Brokopondo telde slechts 153 bedrijven met vee (3% van het landelijke totaal), Sipaliwini 206 (4%) en Marowijne slechts 131 (3%). In Brokopondo en Marowijne is veeteelt vrijwel beperkt tot kleinschalige pluimveehouderij op erven. In Sipaliwini behoorde 55% van het beperkte aantal bedrijven met vee tot de categorie ‘andere’ diersoorten.

Tabel 5.1: Aantal en percentage bedrijven met vee naar diersoort per district

	Runderen		Pluimvee		Geiten		Varkens		Schapen		Andere		Totaal	
District	N = 1.198		N = 2.801		N = 309		N = 89		N = 477		N = 26		N = 4.899	
Brokopondo	3	0%	150	5%	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%	**153**	**3%**
Commewijne	110	9%	311	11%	32	10%	10	11%	44	9%	2	8%	**509**	**10%**
Coronie	32	3%	22	1%	2	1%	14	16%	22	5%	1	4%	**93**	**2%**
Marowijne	2	0%	129	5%	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%	**131**	**3%**
Nickerie	130	11%	407	15%	54	17%	20	23%	122	26%	1	4%	**734**	**15%**
Para	24	2%	71	3%	3	1%	10	11%	14	3%	3	12%	**125**	**3%**
Paramaribo	32	3%	332	12%	40	13%	11	12%	10	2%	0	0%	**425**	**9%**
Saramacca	119	10%	192	7%	31	10%	6	7%	36	8%	0	0%	**384**	**8%**
Sipaliwini	7	1%	183	7%	0	0%	1	1%	0	0%	14	55%	**206**	**4%**
Wanica	739	62%	1.003	36%	147	48%	17	19%	229	48%	5	19%	**2.140**	**44%**

Suriname: 6e Agrarische Telling

De telling registreerde ook het managementsysteem dat voor elke vee categorie werd toegepast. Volgens Tabel 5.2 waren intensieve systemen op landelijk niveau (uitsluitend stal en/of hok), het meest voorkomend en werden zij toegepast op 60% van alle bedrijven met vee (2.963 bedrijven). Dit systeem was dominant bij het houden van varkens (98% van de bedrijven met varkens), bij het merendeel van de bedrijven met pluimvee (79% van de bedrijven met kippen) en bij bijna de helft van de bedrijven met kleine herkauwers. Onbegrensde scharrelsystemen werden geregistreerd op 9% van de bedrijven en kwamen vooral voor bij kleinschalige bedrijven met pluimvee (453 bedrijven; 16% van alle bedrijven met kippen).

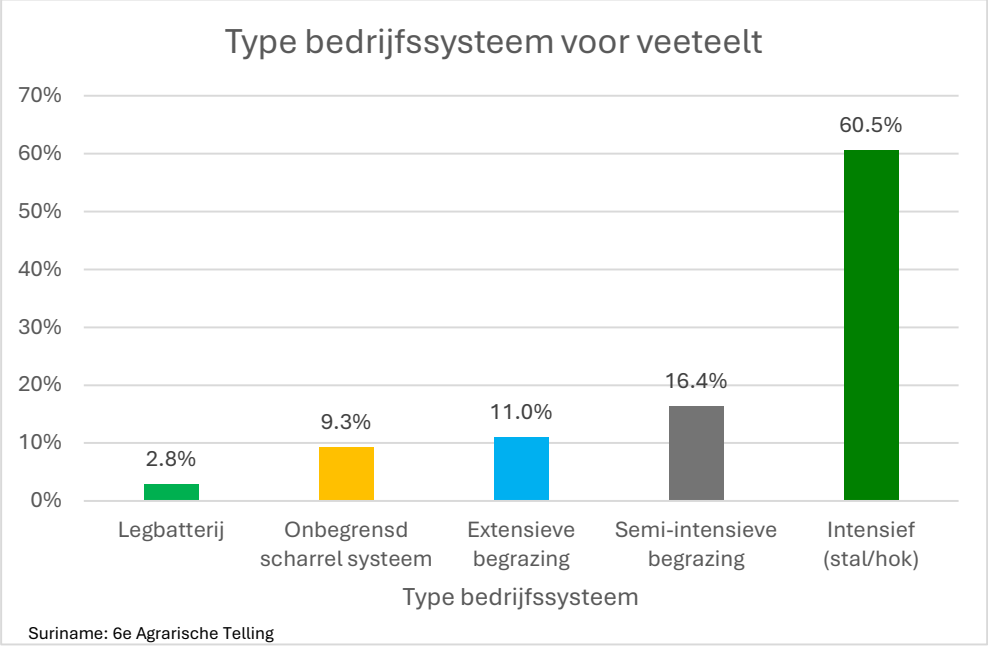
Voor rundvee is semi-intensieve begrazing (afwisselend stal en grasland) het meest voorkomende systeem, toegepast door 43% van de bedrijven met rundvee (510 bedrijven). Dit wordt gevolgd door extensieve begrazing (uitsluitend grasland) (35%; 424 bedrijven) en intensief (uitsluitend stal en/of hok) (22%; 264 bedrijven). De meerderheid van semi-intensieve begrazing weerspiegelt het karakter van de meeste Surinaamse bedrijven met rundvee: gezinsbedrijven of kleinschalige commerciële ondernemingen die gebruik maken van omheinde weiden in combinatie met aanvullende voedering, in plaats van volledig vrij rondlopend vee of volledig intensieve productiesystemen.

Voor schapen en geiten speelt semi-intensieve begrazing eveneens een belangrijke rol; dit systeem wordt toegepast op respectievelijk 37% van de bedrijven met schapen en 37% van de bedrijven met geiten. Toch zijn intensieve systemen, uitsluitend stal en/of hok, voor beide diersoorten het meest gebruikelijk, namelijk op 48% van de bedrijven met schapen en 49% van de bedrijven met geiten. Dit sluit aan bij hun veelvoorkomende functie als aanvullend huishoudelijk vee, dat doorgaans in kleine hokken of omheinde ruimtes wordt gehouden en beheerd.

Tabel 5.2: Aantal en percentage bedrijven met vee naar diersoort en type bedrijfsvoeringssyteem

	Runderen		Pluimvee		Geiten		Varkens		Schapen		Andere		Totaal	
Systeem	**N = 1.198**		**N = 2.801**		**N = 309**		**N = 89**		**N = 477**		**N = 26**		**N = 4.899**	
Legbatterij	0	0%	138	5%	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%	**138**	**3%**
Extensieve begrazing	424	35%	0	0%	43	14%	0	0%	71	15%	3	11%	**541**	**11%**
Intensief (stal/hok)	264	22%	2.210	79%	152	49%	87	98%	230	48%	20	77%	**2.963**	**60%**
Onbegrensd scharrel systeem	0	0%	453	16%	0	0%	1	1%	0	0%	0	0%	**454**	**9%**
Semi-intensieve begrazing	510	43%	0	0%	114	37%	1	1%	176	37%	3	11%	**804**	**16%**

Suriname: 6e Agrarische Telling



Figuur 5.1: Type bedrijfsvoeringssysteem voor veeteelt

5.2 Runderen

In totaal zijn er bij **1.198 agrarische bedrijven** rundvee geregistreerd (zie Tabel 5.1 voor aantal bedrijven en Tabel 5.3 voor aantal runderen), met een gezamenlijke veestapel van **19.714 dieren** en een landelijk gemiddelde van **17 runderen per bedrijf** (Tabel 5.4). De rundvee sector is sterk geconcentreerd. Wanica alleen was goed voor 62% van alle bedrijven met rundvee (739 bedrijven) en telde 6.276 runderen (32% van het landelijke totaal). Dit weerspiegelt het belang van de peri-urbane rundvee activiteiten rond de hoofdstad. Commewijne is het op één na belangrijkste district wat betreft het aantal runderen, met 6.142 dieren (31% van het landelijke totaal). Dit is afkomstig van een kleiner aantal bedrijven met grootschalige operaties. De gemiddelde bedrijfsomvang in Commewijne bedroeg 55 runderen per bedrijf, de hoogste van alle districten.

Tabel 5.3: Totaal aantal runderen naar geslacht per district

	Vrouw	Man	Totaal
District	Koeien/Vaarzen	Stieren	
Brokopondo	3	0	3
Commewijne	4.267	1.875	6.142
Coronie	641	141	782
Marowijne	1	3	4
Nickerie	2.033	1.084	3.117
Para	399	111	510
Paramaribo	199	84	283
Saramacca	1.908	617	2.525
Sipaliwini	31	41	72
Wanica	4.154	2.122	6.276
SURINAME	13.636	6.078	19.714

Suriname: 6e Agrarische Telling

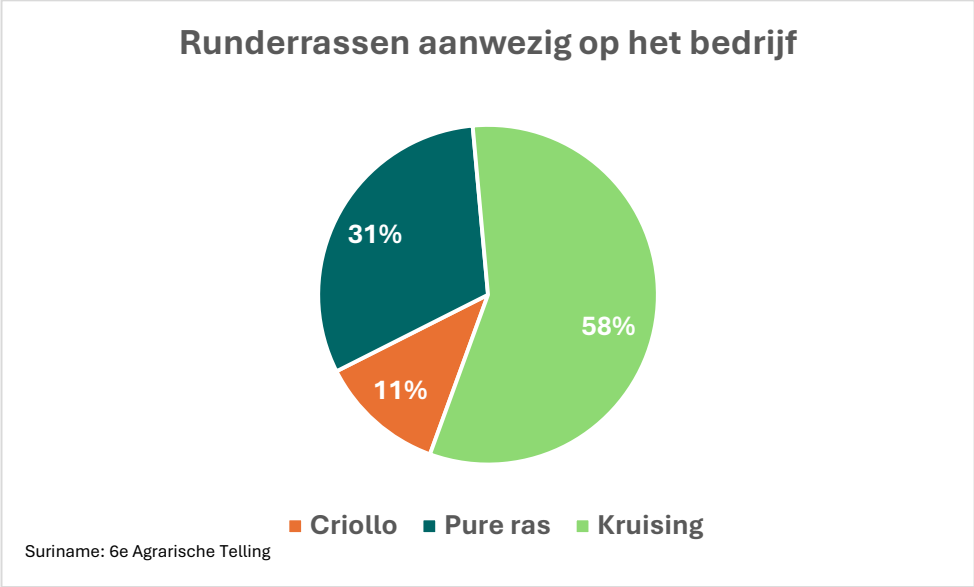
Nickerie (3.117 runderen; 130 bedrijven; gemiddeld 23 dieren per bedrijf), Saramacca (2.525 runderen; 119 bedrijven; gemiddeld 20 dieren per bedrijf) en Para (510 runderen; 24 bedrijven; gemiddeld 22 dieren per bedrijf) vormden de volgende groep belangrijke districten met rundvee. De districten in het binnenland dragen nauwelijks bij aan de landelijke rundveestapel. Brokopondo telde slechts 3 runderen, Marowijne 4 runderen en Sipaliwini 72 runderen, waardoor hun aandeel in de landelijke rundveesector praktisch nihil was (Tabel 5.4).

Tabel 5.4: Totaal en gemiddeld aantal runderen aanwezig op het bedrijf

District	Totaal	Gemiddeld
Brokopondo	3	1
Commewijne	6.142	55
Coronie	782	24
Marowijne	4	2
Nickerie	3.117	23
Para	510	22
Paramaribo	283	9
Saramacca	2.525	20
Sipaliwini	72	10
Wanica	6.276	8
SURINAME - Totaal	**19.714**	-
SURINAME - Gemiddeld	-	**17**

Suriname: 6e Agrarische Telling

Tabel 5.3 toont de verdeling van runderen naar geslacht binnen de landelijke veestapel, waarbij vrouwelijke dieren duidelijk in de meerderheid zijn: 13.636 koeien en vaarzen (69%) tegenover 6.078 stieren en andere mannelijke runderen (31%). Deze verhouding tussen vrouwelijke en mannelijke dieren komt in grote lijnen overeen met de samenstelling van een fokveestapel. Het aantal vrouwelijke dieren was het hoogst in Para (78%), Coronie (82%) en Commewijne (69%), wat erop wijst dat in deze districten relatief meer melkgerichte bedrijven met rundvee actief zijn. Sipaliwini vormt een uitzondering, met vrijwel gelijke aantallen mannelijke (41) en vrouwelijke dieren (31). Dit patroon past bij een kleine, voornamelijk op zelfvoorziening gerichte rundveestapel zonder systematisch reproductiebeheer.



Figuur 5.2: Runderrassen aanwezig op het bedrijf

Wat betreft de verdeling van runderen naar ras binnen de landelijke rundveestapel domineren kruisingen: 58% van de bedrijven met rundvee (710 van de 1.224 bedrijven) houdt kruisingen, 31% houdt pure ras runderen en 11% houdt criollo runderen. De dominantie van kruisingen weerspiegelt een actieve maar informele vorm van fokverbetering binnen de sector, waarbij veeboeren lokaal aangepaste criollo-runderen kruisen met hoogproductieve rassen. Wanica heeft het hoogste aantal pure rasdieren en is goed voor 60% van alle bedrijven met pure ras rundvee, wat wijst op een meer commercieel georiënteerd foksysteem in dat district.

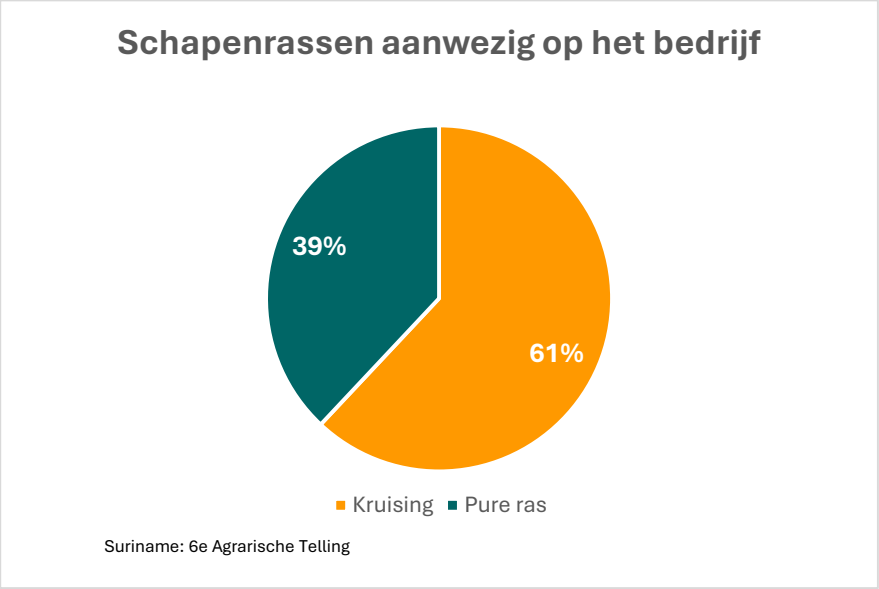
Tabel 5.5: Aantal en percentage bedrijven met rundvee naar ras per district

	Pure ras		Criollo		Kruising		Totaal	
	N = 374		N = 140		N = 710		N = 1.224	
District								
Brokopondo	0	0%	0	0%	3	0%	**3**	**0%**
Commewijne	66	18%	7	5%	39	5%	**112**	**9%**
Coronie	7	2%	3	2%	22	3%	**32**	**3%**
Marowijne	0	0%	0	0%	2	0%	**2**	**0%**
Nickerie	24	6%	25	18%	88	12%	**137**	**11%**
Para	10	3%	0	0%	13	2%	**23**	**2%**
Paramaribo	0	0%	0	0%	32	4%	**32**	**3%**
Saramacca	42	11%	12	9%	70	10%	**124**	**10%**
Sipaliwini	0	0%	7	5%	0	0%	**7**	**1%**
Wanica	225	60%	86	61%	441	62%	**752**	**61%**

Suriname: 6e Agrarische Telling

5.3 Schapen

In totaal zijn bij **477 bedrijven** (Tabel 5.1) schapen geregistreerd, met een landelijke veestapel van **5.506 dieren** en een gemiddeld aantal van 12 schapen per bedrijf. De schapensector is sterk geconcentreerd in Wanica (228 bedrijven; 48%) en Nickerie (119 bedrijven; 25%). Samen zijn deze districten goed voor 73% van alle bedrijven met schapen en ongeveer 67% van het totale aantal schapen, namelijk 2.350 dieren in Wanica en 1.310 dieren in Nickerie (Tabel 5.7).



Figuur 5.3: Schapenrassen aanwezig op het bedrijf

Tabel 5.6: Aantal bedrijven met schapen naar ras per district

	Pure ras		Kruising		Totaal	
	N = 183		N = 290		N = 473*	
District						
Commewijne	30	16%	16	6%	**46**	**10%**
Coronie	7	4%	13	4%	**20**	**4%**
Nickerie	28	15%	91	31%	**119**	**25%**
Para	4	2%	9	3%	**13**	**3%**
Paramaribo	10	5%	0	0%	**10**	**2%**
Saramacca	12	7%	25	9%	**37**	**8%**
Wanica	92	50%	136	47%	**228**	**48%**

Suriname: 6e Agrarische Telling

*Niet alle bedrijven hebben hun rassen aangegeven

De landelijke schapenstapel wordt gedomineerd door vrouwelijke dieren, met 3.646 ooien (66%) tegenover 1.860 rammen (34%) (Tabel 5.8). Deze verhouding is in lijn met een kleinschalige sector die zich richt op zowel fokkerij als vetmesting. Kruisingen komen vaker voor dan pure rasdieren (61% tegenover 39% van de bedrijven) (Figuur 5.3), wat wijst op een vergelijkbare verbeteringsdynamiek

als bij rundvee. In de binnenlandse districten zijn er geen bedrijven met schapen geteld, wat de afwezigheid van deze diersoort in de kleinschalige zelfvoorzienende agrarische systemen van Brokopondo en Sipaliwini bevestigt.

Tabel 5.7: Totaal en gemiddeld aantal schapen aanwezig op het bedrijf per district

District	Totaal	Gemiddeld
Commewijne	887	19
Coronie	329	16
Nickerie	1.310	11
Para	173	13
Paramaribo	10	1
Saramacca	447	12
Wanica	2.350	10
SURINAME - Totaal	5.506	-
SURINAME - Gemiddeld	-	12

Suriname: 6e Agrarische Telling

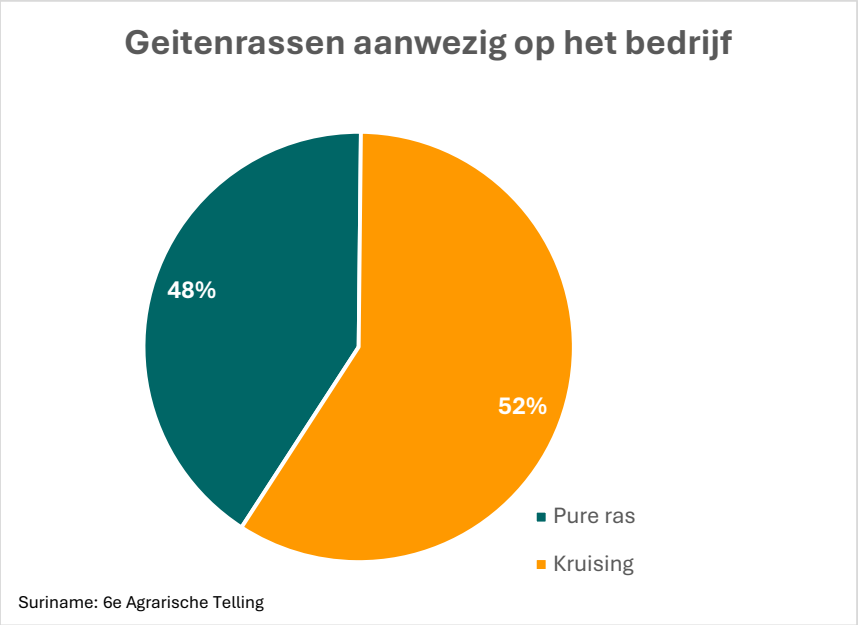
Tabel 5.8: Totaal aantal schapen naar geslacht per district

District	Vrouw (Ooi)	Man (Ram)	Totaal
Commewijne	686	201	887
Coronie	268	61	329
Nickerie	858	452	1.310
Para	133	40	173
Paramaribo	10	0	10
Saramacca	296	151	447
Wanica	1.395	955	2,350
SURINAME	**3.646**	**1.860**	**5.506**

Suriname: 6e Agrarische Telling

5.4 Geiten

In totaal werden **309** bedrijven (Tabel 5.1) met geiten geregistreerd, met een landelijke veestapel van **2.303 dieren** (Tabel 5.10) en een gemiddeld aantal van 7 geiten per bedrijf, de kleinste gemiddelde bedrijfsomvang van alle belangrijkste veecategorieën. De geitensector is sterk geconcentreerd in Wanica (144 bedrijven; 48%) en Nickerie (51 bedrijven; 17%). Paramaribo heeft een opvallend aandeel van 13% (40 bedrijven), wat aangeeft dat het houden van geiten kleinschalig plaatsvindt in de peri-urbane omgeving voor zowel huishoudelijk gebruik als verkoop. In Commewijne is het aandeel 11% van de bedrijven (32 bedrijven).



Figuur 5.4: Geitenrassen aanwezig op het bedrijf

Tabel 5.9: Aantal bedrijven met geiten naar ras per district

	Pure ras		Kruising		Totaal	
	N = 145		N = 158		N = 303*	
District						
Commewijne	21	14%	11	7%	**32**	**11%**
Coronie	0	0%	2	1%	**2**	**1%**
Nickerie	9	6%	42	27%	**51**	**17%**
Para	2	1%	1	1%	**3**	**1%**
Paramaribo	40	28%	0	0%	**40**	**13%**
Saramacca	10	7%	21	13%	**31**	**10%**
Wanica	63	43%	81	51%	**144**	**48%**

Suriname: 6e Agrarische Telling

*Niet alle bedrijven hebben hun rassen aangegeven

De geslachtsverdeling laat 1.476 geiten (vrouwelijk 64%) zien tegenover 827 bokken (mannelijk 36%) (Tabel 5.11), wat overeenkomt met een kleinschalige foksysteem. De rassenverdeling is vrijwel gelijk verdeeld tussen pure ras dieren (48%) en kruisingen (52%) (Figuur 5.4), wat wijst op een iets minder systematische genetische verbetering in vergelijking met rundvee en schapen. Er werden geen bedrijven met geiten geregistreerd in Brokopondo, Marowijne of Sipaliwini, wat opnieuw de concentratie van formele veehouderij in de kustgebieden bevestigt.

Tabel 5.10: Totaal en gemiddeld aantal geiten aanwezig op het bedrijf per district

District	Totaal	Gemiddeld
Commewijne	282	9
Coronie	13	6
Nickerie	497	10
Para	11	4
Paramaribo	90	2
Saramacca	253	8
Wanica	1.157	8
SURINAME - Totaal	2.303	-
SURINAME - Gemiddeld	-	7

Suriname: 6e Agrarische Telling

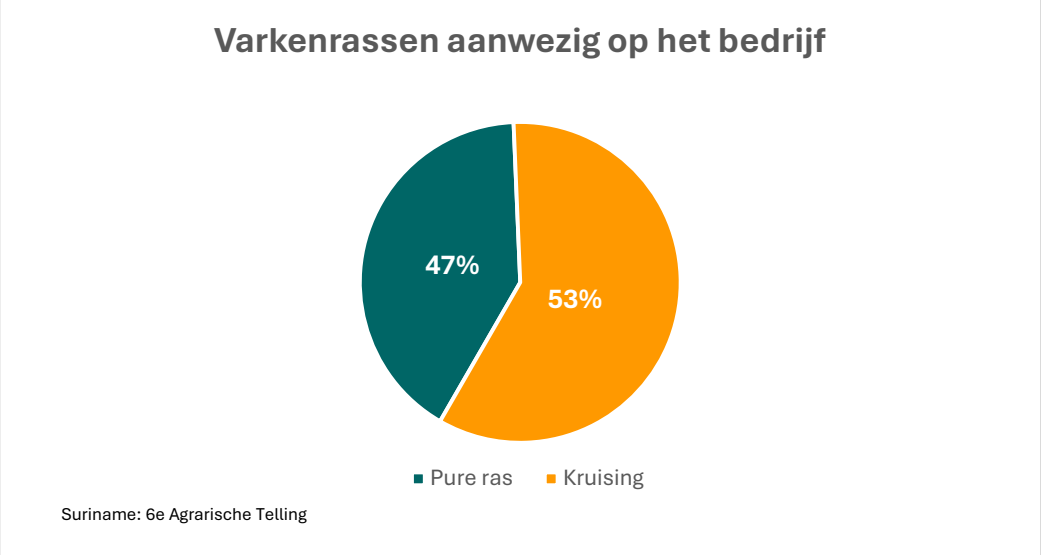
Tabel 5.11: Totaal aantal geiten naar geslacht per district

District	Vrouw (Geit)	Man (Bok)	Totaal
Commewijne	186	96	**282**
Coronie	9	4	**13**
Nickerie	322	175	**497**
Para	9	2	**11**
Paramaribo	80	10	**90**
Saramacca	168	85	**253**
Wanica	702	455	**1.157**
SURINAME	**1.476**	**827**	**2.303**

Suriname: 6e Agrarische Telling

5.5 Varkens

De varkenssector vertoont een sterk scheve verdeling. Hoewel er landelijk slechts **89 bedrijven** (Tabel 5.1) met varkens zijn geregistreerd, impliceert de totale veestapel van **11.056** dieren een landelijke middelde van 202 varkens per bedrijf (Tabel 5.13), veruit het hoogste gemiddelde van alle veecategorieën. Dit gemiddelde wordt vrijwel volledig bepaald door een klein aantal grootschalige industriële bedrijven in het district Saramacca.



Figuur 5.5: Varkensrassen aanwezig op het bedrijf

Tabel 5.12: Aantal bedrijven met varkens naar ras per district

District	Pure ras N = 43		Kruising N = 48		Totaal N = 91*	
Commewijne	5	12%	5	10%	**10**	**11%**
Coronie	6	14%	8	17%	**14**	**15%**
Nickerie	5	12%	16	33%	**21**	**23%**
Para	4	9%	6	13%	**10**	**11%**
Paramaribo	11	26%	0	0%	**11**	**12%**
Saramacca	2	5%	4	8%	**6**	**7%**
Sipaliwini	0	0%	1	2%	**1**	**1%**
Wanica	10	23%	8	17%	**18**	**20%**

Suriname: 6e Agrarische Telling

*Bedrijven kunnen meerdere rassen hebben.

Uit Tabel 5.13 blijkt dat Saramacca goed is voor 8.431 varkens (76% van het landelijk totaal) verdeeld over slechts 6 bedrijven, wat neerkomt op een uitzonderlijk gemiddelde van 1.405 dieren per bedrijf. Dit wijst op de aanwezigheid van grootschalige commerciële bedrijven met varkens op industriële schaal in dit district. Wanica (931 dieren; 17 bedrijven; gemiddeld 52), Para (515 dieren; 10 bedrijven; gemiddeld 52) en Paramaribo (534 dieren; 11 bedrijven; gemiddeld 50) vertegenwoordigen daarentegen meer typische peri-urbane middelgrote systemen voor de varkenshouderij.

Tabel 5.13: Totaal en gemiddeld aantal varkens aanwezig op het bedrijf per district

District	Totaal	Gemiddeld
Commewijne	89	9
Coronie	213	15
Nickerie	327	16
Para	515	52
Paramaribo	534	50
Saramacca	8.431	1.405
Sipaliwini	16	16
Wanica	931	52
SURINAME - Totaal	11.056	-
SURINAME - Gemiddeld	-	202

Suriname: 6e Agrarische Telling

Naar soort varkens waren er 5.466 biggen van minder dan 20 kg (49% van het totaal aantal varkens), gevolgd door mestvarkens van meer dan 50 kg (2.457; 22%), fokvarkens (2.146; 20%) en speenbiggen van 20 to 50 kg (987; 9%). De bedrijven in Saramacca worden voornamelijk gedomineerd door biggen (4.409) en mestvarkens (1.924), wat past bij een productiegerichte commerciële structuur. Coronie en Nickerie hebben de kleinste bedrijven met varkens, met meer typische kleinschalige profielen en gemiddelde veestapels van respectievelijk 15 en 16 dieren per bedrijf.

Tabel 5.14: Totaal aantal varkens naar soort per district

District	Biggen	Speenbiggen	Mestvarkens	Fokvarkens	Totaal
Commewijne	45	11	3	30	89
Coronie	76	60	17	60	213
Nickerie	99	105	49	74	327
Para	91	6	337	81	515
Paramaribo	534	0	0	0	534
Saramacca	4.409	426	1.924	1.672	8.431
Sipaliwini	7	3	6	0	16
Wanica	205	376	121	229	931
SURINAME	**5.466**	**987**	**2.457**	**2.146**	**11.056**

Suriname: 6e Agrarische Telling

5.6 Pluimvee

Pluimvee was de meest verspreide vee categorie, met **2.801 bedrijven** (Tabel 5.1) op landelijk niveau. Het totaal aantal pluimvee dieren over alle typen is **821.644** dieren, waarbij slachtkippen het overgrote deel vormden met 598.062 dieren (Tabel 5.16).

De productie van slachtkippen is sterk geconcentreerd in twee districten: Wanica (345.018; 58%) en Saramacca (135.985 slachtkippen; 23%) (Tabel 5.16). Dit weerspiegelt de aanwezigheid van grootschalige commerciële bedrijven met slachtkippen, met name in Saramacca, waar een klein aantal bedrijven zeer grote aantallen kippen beheert. Deze concentratie in beide districten hangt samen met de nabijheid van verwerkings- en marktinfrastructuur en de beschikbaarheid van grote percelen die geschikt zijn voor intensieve pluimveehuisvesting.

Tabel 5.15: Aantal en percentage van bedrijven met pluimvee naar soort pluimvee per district

District	Slachtkippen		Legkippen		Huiskippen		Moscovite doksen		Peking doksen (Kwa-Kwa)		Ganzen		Kalkoenen		Andere kippen		Ander pluimvee (exclusief kippen)	
	N = 1.406		N = 666		N = 1.088		N = 1.076		N = 224		N = 45		N = 74		N = 20		N = 25	
Brokopondo	51	4%	21	3%	105	10%	12	1%	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%
Commewijne	146	10%	43	6%	93	9%	135	13%	7	3%	3	7%	8	11%	3	15%	2	8%
Coronie	4	0%	2	0%	13	1%	4	0%	10	4%	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%
Marowijne	24	2%	12	2%	73	7%	32	3%	14	6%	2	4%	0	0%	0	0%	9	36%
Nickerie	232	17%	83	12%	168	15%	290	27%	25	11%	1	2%	3	4%	5	25%	0	0%
Para	20	1%	20	3%	27	2%	10	1%	18	8%	2	4%	4	5%	3	15%	0	0%
Paramaribo	203	14%	192	29%	80	7%	90	8%	20	9%	10	22%	20	27%	0	0%	0	0%
Saramacca	79	6%	18	3%	106	10%	66	6%	30	13%	5	11%	9	12%	2	10%	8	32%
Sipaliwini	51	4%	47	7%	105	10%	18	2%	3	1%	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%
Wanica	594	42%	228	34%	318	29%	419	39%	97	43%	22	49%	30	41%	7	35%	6	24%

Suriname: 6e Agrarische Telling

De legkippen sector vertoont een ander geografisch patroon. Wanica is de koploper met 105.253 legkippen (53%), maar ook Para (22.330; 11%), Paramaribo (25.035; 13%) en Marowijne (5.168; 3%) (Tabel 5.16) leveren een betekenisvolle bijdrage. Marowijne levert een relatief grotere bijdrage aan de eierproductie dan aan de slachtkippenproductie, wat suggereert dat de eierproductie voor verkoop in dit district hoofdzakelijk op de lokale markt is gericht. De 192 bedrijven (Tabel 5.15) met legkippen in Paramaribo bevestigen het belang van kleinschalige stedelijke eierproductie.

Huiskippen (landelijk 24.473 kippen) zijn relatief gelijkmatig verdeeld, met duidelijke concentraties in Wanica (6.205), Brokopondo (2.076), Sipaliwini (3.258) en Marowijne (2.194) (Tabel 5.16). Dit past bij hun rol als een veecategorie voor zelfvoorziening en voedselzekerheid, zowel in de peri-urbane gebieden als in de binnenlandse gebieden.

Tabel 5.16: Totaal aantal pluimveedieren naar type pluimvee per district

District	Slacht kippen	Leg kippen	Huis kippen	Andere kippen	Moscovite doksen	Peking doksen (Kwa-Kwa)	Ganzen	Kalkoenen	Ander pluimvee (exclusief kippen)
Brokopondo	2.385	381	2.076	0	285	0	0	0	0
Commewijne	55.063	18.405	1.609	45	5.147	208	10	45	6
Coronie	325	35	294	0	160	386	0	0	0
Marowijne	2.734	5.168	2.194	0	722	360	9	0	483
Nickerie	7.631	8.410	4.669	59	11.705	743	3	140	0
Para	39.856	22.330	1.060	139	623	634	102	101	0
Paramaribo	7.471	25.035	914	0	2.417	866	30	80	0
Saramacca	135.985	10.823	2.194	27	2.619	1.011	45	77	413
Sipaliwini	1.594	3.269	3.258	0	410	155	0	0	0
Wanica	345.018	105.253	6.205	118	14.403	3.326	213	211	157
SURINAME	**598.062**	**199.109**	**24.473**	**388**	**38.491**	**7.689**	**412**	**654**	**1.059**

Suriname: 6e Agrarische Telling

Moscovite doksen (38.491 dieren) vormen de belangrijkste niet-kippen pluimvee categorie. De verdeling wordt aangevoerd door Wanica (14.403; 37%), Nickerie (11.705; 30%) en Commewijne (5.147; 13%). Peking doksen ook wel kwa-kwa genoemd (7.689 dieren) vertonen een vergelijkbaar geografisch patroon. Ganzen (412 dieren), kalkoenen (654 dieren) en overige pluimvee (1.059 dieren) komen slechts in kleine aantallen voor en zijn verspreid over meerdere districten (Tabel 5.16).

Key Findings — Veeteelt

- De veeteeltsector in Suriname wordt gekenmerkt door een sterke ruimtelijke concentratie in de peri-urbane districten van de kustvlakte, een duidelijke scheiding tussen commerciële en zelfvoorzienende productiesystemen, en een beperkte aanwezigheid van veeteelt activiteiten in het binnenland.

- Wanica, Saramacca, Nickerie en Commewijne zijn samen goed voor het merendeel van de veeteeltbedrijven en vrijwel de volledige commerciële veeteeltproductie van het land. De districten in het binnenland (Brokopondo, Sipaliwini en de dorpen in Marowijne) dragen daarentegen nauwelijks bij aan de formele veeteelt statistieken; de agrarische gemeenschappen in deze gebieden zijn voornamelijk afhankelijk van pluimvee met huiskippen en zelfvoorzienende landbouw.

- De dominantie van rundvee ras kruising in de rundveesector en de grote gemiddelde bedrijfsomvang in sommige districten (met name Commewijne voor rundvee en Saramacca voor zowel varkens als slachtkippen) wijzen op een opkomende, zij het ongelijkmatige, commercialisering van de veeteeltsector. Tegelijkertijd onderstreept het blijvende belang van kleinschalig kweken van varkens en pluimvee op huishoud niveau in zowel peri-urbane als binnenlandse gebieden de duale structuur van de Surinaamse agrarische sector. Kleinschalige, op zelfvoorziening gerichte bedrijven bestaan naast een beperkt aantal grootschalige commerciële ondernemingen, die het grootste deel van de totale productie en daarmee van de landelijke productiestatistieken voor hun rekening nemen.

- Een opvallende bevinding is de sterke concentratie van de varkensproductie in Saramacca (76% van alle varkens afkomstig van slechts 6 bedrijven) en van de slachtkippenproductie in Saramacca en Wanica (80% van alle slachtkippen). Deze concentratie creëert aanzienlijke sectorspecifieke kwetsbaarheden: ziekte-uitbraken, klimaatveranderingen of marktverstoringen die een klein aantal grootschalige bedrijven treffen, kunnen een onevenredig grote impact hebben op de landelijke veeteeltproductie en de voedselvoorzieningsketens. Tegen deze achtergrond kan een grotere spreiding en diversificatie van de commerciële veeteeltproductie over verschillende regio's een relevant beleidsdoel vormen om de weerbaarheid van de sector te versterken.

Conclusie

De Zesde Agrarische Telling van Suriname vormt een belangrijke mijlpaal voor de agrarische statistieken van het land. Na zeventien jaar werd wederom een telling gehouden, waarbij voor de gegevensverzameling volledig gebruik werd gemaakt van tablets. De telling werd uitgevoerd gedurende de periode januari tot en met maart 2025, met 13 januari 2025 als officiële referentiedag. In totaal werden gegevens verzameld van 14.409 agrarische bedrijven verspreid over alle tien administratieve districten van Suriname. De resultaten bieden het meest volledige en statistisch robuuste beeld van de Surinaamse agrarische sector sinds de Vijfde Landbouwtelling van 2008 (Ministerie van Landbouw, Veeteelt en Visserij, 2014).

Het voorlopig rapport presenteert de eerste reeks bevindingen binnen vijf thematische domeinen: de algemene spreiding en structuur van agrarische bedrijven, het demografische profiel van bedrijfshoofden, gewas productiesystemen en landgebruik, en de veeteeltsector. De analyse laat zien dat de agrarische sector een ingrijpende structurele transformatie doormaakt. Enerzijds neemt het aantal agrarische bedrijven toe, terwijl anderzijds het bedrijfsareaal afneemt. Tegelijkertijd groeit de participatie van vrouwen in de sector, maar blijven de verschillen tussen mannen en vrouwen in termen van bedrijfsomvang en toegang tot productiemiddelen aanzienlijk. Daarnaast vindt er een geografische spreiding van agrarische activiteiten plaats, terwijl de commerciële productie zich steeds sterker concentreert in een beperkt aantal districten van de kustvlakte.

Een sector in transformatie, maar structureel onveranderd.

De meest belangrijke bevinding van de **Zesde Agrarische Telling** is de toename van het aantal agrarische bedrijven met 41%, van 10.234 in 2008 naar 14.409 in 2025. Deze groei komt voornamelijk door de sterke toename van kleinschalige en zelfvoorzienende agrarische activiteiten in de districten van het binnenland, met name in Sipaliwini, waar het aantal bedrijven bijna verdubbelde en niet zozeer door de uitbreiding van commercieel georiënteerde productie. Tegelijkertijd is het totaal bedrijfsareaal met ongeveer 22% afgenomen, van 63.989 naar circa 49.898 hectare, waardoor de gemiddelde bedrijfsareaal daalde van 6,3 naar 3,5 hectare. Gezamenlijk wijzen deze ontwikkelingen op structurele fragmentatie en intensivering: een toenemend aantal kleinere bedrijven dat een afnemend agrarisch areaal beheert.

De dominantie van gezinsbedrijven met één bedrijfshoofd, die 98,1% van alle agrarische bedrijven vertegenwoordigen, is sinds 2008 vrijwel onveranderd gebleven en weerspiegelt de blijvende centrale rol van gezinsbedrijven en kleinschalige agrarische activiteiten in de Surinaamse agrarische economie. Tegelijkertijd steunt de productieve kern van de sector in toenemende mate op een beperkt aantal grootschalige commerciële bedrijven die worden beheerd door rechtspersonen. Met een gemiddelde bedrijfsareaal van 61,7 hectare en een gemiddelde benutte landoppervlakte van 39,7 hectare zijn deze bedrijven aanzienlijk groter dan die van gezinsbedrijven met één bedrijfshoofd. De ongelijkheid in grondbezit is uitgesproken: gezinsbedrijven met één bedrijfshoofd in de categorie van 20 hectare of meer, die slechts 2% van alle gezinsbedrijven met één bedrijfshoofd uitmaken, beheren meer dan 55% van de totale bedrijfsarealen die door gezinsbedrijven met één bedrijfshoofd wordt geëxploiteerd. Daartegenover staat dat de 16% van de bedrijven met minder dan 0,1 hectare gezamenlijk minder dan 0,3% van het totaal areaal beheren. Deze duale structuur binnen de sector, tussen een zeer grote meerderheid van kleine,

vaak op zelfvoorziening gerichte agrarische bedrijven en een kleine minderheid van grootschalige commerciële ondernemingen, vormt de belangrijkste uitdaging voor het agrarisch beleid in Suriname.

Een duale agrarische geografie

De Zesde Agrarische Telling bevestigt het fundamenteel duale karakter van de agrarische geografie van Suriname en verschaft hierover waardevolle inzichten. Het binnenland met de dorpen in Sipaliwini, Brokopondo en Marowijne wordt gekenmerkt door shifting cultivation voor zelfvoorziening, een relatief hoog aantal vrouwelijke bedrijfshoofden, Marron en Inheemse culturen, een lager opleidingsniveau, beperkte toegang tot markten en een systeem van grondgebruik dat voornamelijk gebaseerd is op traditionele en collectieve rechten in plaats van formele eigendomstitels. De kustvlakte met Nickerie, Wanica, Saramacca en Commewijne als belangrijkste agrarische gebieden vertegenwoordigt daarentegen een commercieel georiënteerd en gemechaniseerd agrarisch systeem, gekenmerkt door betere infrastructuur, sterkere marktverbindingen en een intensiever gebruik van agrarische grond.

Deze twee systemen verschillen niet alleen in omvang, maar ook in structuur, doelstelling en institutionele context. Nickerie beheert 43% van het landelijk bedrijfsareaal aan agrarische grond met slechts 10% van alle agrarische bedrijven, die vrijwel volledig gericht zijn op geïrrigeerde rijstproductie. Sipaliwini daarentegen telt 30% van alle agrarische bedrijven in het land, maar beheert minder dan 7% van de totale bedrijfsarealen. Commewijne en Saramacca huisvesten het merendeel van de grootschalige, bedrijfsmatig georganiseerde agrarische activiteiten, waaronder belangrijke veeteeltbedrijven. Deze geografische polarisatie vereist dat agrarisch beleid, voorlichtingsdiensten, investeringsstrategieën en agrarische informatiesystemen worden ontwikkeld en afgestemd op de duale structuur van de Surinaamse agrarische sector, waarin zelfvoorzienende agrarische systemen in het binnenland naast commercieel georiënteerde agrarische activiteiten in de kustvlakte bestaan.

Demografische druk en genderongelijkheid

Het demografische profiel van de Surinaamse agrariërs wijst op twee structurele kwetsbaarheden die dringende beleidsaandacht vereisen. De eerste betreft de vergrijzing van de agrarische beroepsbevolking. Landelijk vormt de leeftijdsgroep van 50 tot 64 jaar de grootste categorie agrariërs, terwijl Paramaribo met een gemiddelde leeftijd van 56,5 jaar, de oudste agrarische populatie kent. In de commercieel georiënteerde districten van de kustvlakte waar het grootste deel van de Surinaamse marktgerichte agrarische productie plaatsvindt, roept de sterke concentratie van oudere mannelijke agrariërs, in combinatie met de beperkte instroom van jongeren, ernstige vragen op over bedrijfsopvolging en de toekomstige continuïteit van de sector. Zonder gerichte maatregelen om jonge agrariërs aan te trekken, op te leiden en te ondersteunen, lopen deze gebieden het risico op een structurele vertraging van de productiviteitsgroei, gecombineerd met een afnemend innovatievermogen en het verlies van waardevolle praktijkkennis.

De tweede kwetsbaarheid betreft de aanhoudende, en in sommige opzichten toenemende genderongelijkheid in de toegang tot grond voor agrarische doeleinden en agrarische productiemiddelen. Hoewel het aantal vrouwelijke bedrijfshoofden is gestegen van 35% in 2008 tot bijna 40% in 2025, wordt deze vooruitgang grotendeels verklaard door de toename in het binnenland, waar shifting cultivation wordt toegepast en vrouwen van oudsher een centrale rol

vervullen als agrariërs. Tegelijkertijd blijft de structurele ondervertegenwoordiging van vrouwen in grootschalige agrarische activiteiten onmiskenbaar. Vrouwen beheren nagenoeg evenveel agrarische bedrijven als mannen in de categorieën kleiner dan 0,5 hectare, maar vertegenwoordigen slechts 2% van de bedrijven met een oppervlakte van meer dan 20 hectare. Dit wijst erop dat de toegang tot grotere percelen, commerciële kredietverlening, irrigatie-infrastructuur en formele landrechten nog steeds in overwegende mate is voorbehouden aan mannelijke agrariërs. Het verkleinen van deze kloof, met name door de toegang van vrouwen tot economisch rendabele grond voor agrarische doeleinden, formele rechten op grond en agrarische voorlichting te versterken, is essentieel voor een inclusieve en duurzame agrarische ontwikkeling en voor de verwezenlijking van de duurzame ontwikkelingsdoelstellingen (Sustainable Development Goals, SDGs) waaraan Suriname zich heeft gecommitteerd.

Gewassen: specialisatie en zelfvoorziening

De gewassensector van Suriname weerspiegelt de geografische en culturele diversiteit van het land. Cassave (zoet en bitter), rijst, bananen en een breed scala aan knolgewassen en groenten vormen de basis van de voedselproductie, waarbij de samenstelling van de gewassen sterk wordt beïnvloed door de ecologische omstandigheden per district, de toegang tot markten en de agrarische tradities van verschillende etnische groepen. Nickerie blijft het belangrijkste agrarische district van het land, met 16.792 hectare in cultuur, vrijwel volledig bestemd voor de rijstteelt. De gemiddelde beplante oppervlakte bedraagt er meer dan 15 hectare per agrarisch bedrijf, wat in scherp contrast staat met de districten in het binnenland, waar het gemiddelde minder dan 0,7 hectare bedraagt.

De wijdverspreide toepassing van shifting cultivation, beoefend door 42% van alle agrarische bedrijven, blijft een cruciale, maar vaak onderbelichte pijler van de voedselproductie, vooral in Sipaliwini, Brokopondo en Marowijne. Semi-meerjarige gewassen, met name Bacovenn en bananen, zijn sterk geconcentreerd in Marowijne en Saramacca, die samen de belangrijkste centra van agrarische diversificatie in Suriname vormen. Ongeveer 39% van de percelen heeft als titel ‘grondhuur’ dat voor minimaal 40 jaar is uitgegeven. Aangezien grondhuur een zakelijk recht is om de grond te benutten, overeenkomstig de bestemming en de door de Staat vastgestelde bepalingen, heeft de Staat hiermee controle en invloed op het agrarisch beleid voor de lange termijn. 18% van de percelen heeft als titel 'eigendom' en vormt, samen met de grondhuurpercelen, de meerderheid van de percelen die voldoende zekerheid bieden voor investeringen op lange termijn, zoals de aanplant van meerjarige gewassen, duurzaam bodembeheer en agrarische infrastructuur.

Veeteelt: geconcentreerde sector met structurele risico’s

Veeteelt vormt één van de meest commercieel gestructureerde subsectoren binnen de Surinaamse agrarische sector. Pluimvee is de meest voorkomende veecategorie, met 2.801 agrarische bedrijven die pluimvee houden. De productieve basis van de sector, met name slachtkippen en varkensteelt, is echter geconcentreerd in een opmerkelijk klein aantal grootschalige bedrijven in Wanica en Saramacca. De slachtkippenproductie wordt gedomineerd door slechts twee districten: Wanica heeft 58% van de landelijke slachtkippenpopulatie en Saramacca nog eens 23%.

De concentratie in de varkensteelt is nog sterker: slechts 6 bedrijven in Saramacca zijn verantwoordelijk voor 76% van alle varkens in Suriname. Hierdoor is een aanzienlijk deel van de

landelijke productie van dierlijke eiwitten afhankelijk van een zeer beperkt aantal commerciële producenten.

Deze mate van sectorale concentratie creëert aanzienlijke systeemrisico's voor de veeteeltsector. Een ziekte-uitbraak, natuurramp of marktverstoring die zelfs een beperkt aantal grote veebedrijven treft, kan onevenredig grote gevolgen hebben voor de landelijke voedselvoorzieningsketens en de beschikbaarheid van dierlijke eiwitten. De districten van het binnenland leveren nauwelijks een bijdrage aan de formeel geregistreerde veestapel en zijn voor de eigen voedselvoorziening vrijwel volledig afhankelijk van kleinschalige pluimveehouderij rond het huishouden. Het versterken van de weerbaarheid van de veehouderijsector, door een grotere geografische spreiding van de commerciële productie en de ontwikkeling van kleinschalige veeteeltsystemen in alle delen van het land, komt dan ook naar voren als een belangrijke beleidsprioriteit.

Vooruitblik: van data naar beleidsactie

De Zesde Agrarische Telling heeft haar hoofddoel bereikt door Suriname te voorzien van een alomvattende, internationaal vergelijkbare en statistisch onderbouwde 'baseline' voor de agrarische sector. De verzamelde gegevens vormen de meest gedetailleerde en uitgebreide agrarische informatie die in Suriname is verzameld en leggen daarmee de basis voor 'evidence-based' agrarische planning in het komende decennium.

Dit Voorlopig Rapport presenteert een eerste reeks kernbevindingen (key findings), binnen de belangrijkste thematische domeinen van de agrarische telling. De volledige set tabellen van de telling zal te zijner tijd worden gepubliceerd in het Eindrapport van de Agrarische Telling, met verdere uitwerking van de analyses middels aanvullende tabellen op districtsniveau, thematische kruistabellen en diepgaande analyses. Het Voorlopig Rapport staat in directe samenhang met het Methodologie- en Implementatierapport (Ministerie van Landbouw, Veeteelt en Visserij, 2026). In dat rapport worden het conceptuele kader, de steekproefstrategie, de datakwaliteitsbeoordeling en de resultaten van de Post-Enumeration Survey uiteengezet, die de bevindingen in dit rapport onderbouwen en in perspectief plaatsen. Gebruikers die inzicht wensen in de methodologische basis en de statistische betrouwbaarheid van deze resultaten worden aangeraden dit aanvullende document te raadplegen.

Samen vormen het Voorlopig Rapport, het Methodologie- en Implementatierapport en het toekomstige Eindrapport van de Agrarische Telling de basis voor een vernieuwd agrarisch informatiesysteem in Suriname. De bevindingen van de telling wijzen op een cluster van beleidsprioriteiten die gecoördineerde, lange termijn investeringen en institutionele inzet vereisen:

- Het aanpakken van de vergrijzing binnen de agrarische populatie en het bevorderen van de overdracht van agrarische bedrijven tussen generaties in de commerciële districten van de kustvlakte, door middel van gerichte jongerenprogramma's, stimuleringsmaatregelen en de modernisering van het agrarisch beroep als aantrekkelijk carrièrepad.

- Het versterken van de toegang van vrouwen tot agrarisch land op commerciële schaal, formele landrechten, agrarisch krediet en voorlichtingsdiensten, met als doel de structurele ongelijkheid te verkleinen die hun participatie grotendeels beperkt tot kleinschalige, zelfvoorzienende agrarische activiteiten.

- Het aanpassen van agrarische voorlichtings- en ondersteuningsdiensten aan de diverse onderwijs-, taal-, culturele en infrastructurele omstandigheden van agrarische gemeenschappen in zowel de kustvlakte als het binnenland.

- Het verkleinen van structurele kwetsbaarheden die voortvloeien uit de sterke geografische concentratie van commerciële veeteelt, met name in de slachtkippen- en varkenssector.

- Het formaliseren en versterken van de zekerheid van grondbezit voor kleinschalige agrariërs, inclusief de erkenning van gewoonterechtelijke grondrechten in het binnenland, om investeringen in de aanplanten van meerjarige gewassen, duurzaam bodembeheer en agrarische productiviteit te stimuleren.

- Het integreren van shifting cultivation en zelfvoorzienende agrarische systemen in de landelijke voedselzekerheidsplanning, de ontwikkeling van waardeketens en programma's voor marktintegratie, met erkenning van hun cruciale rol in de bestaanszekerheid van de dorpen in het binnenland.

- Het benutten van de telling als basis voor een jaarlijks agrarisch surveyprogramma om de actualiteit en betrouwbaarheid van agrarische statistieken tussen tellingen te waarborgen.

De Zesde Agrarische Telling van Suriname is tot stand gekomen dankzij de inzet van alle tellers, supervisors en de Census Werk Groep (CWG) binnen het Ministerie van LVV, de financiële ondersteuning van de Inter-American Development Bank (IDB), de technische begeleiding van de Food and Agriculture Organization of the United Nations (FAO), en bovenal de medewerking van de agrarische gemeenschappen in alle districten van het land. Hun deelname heeft geleid tot een databestand van blijvende waarde, en dataset die, indien effectief benut, richting kan geven aan de ontwikkeling van een productievere, meer rechtvaardige en veerkrachtige agrarische sector ten behoeve van alle Surinamers.

Referenties

FAO 2015. *World Programme for the Census of Agriculture 2020. Volume i: Programme, Concepts and Definitions*. United Nations Food; Agriculture Organization (FAO). https://openknowledge.fao.org/server/api/core/bitstreams/c5afd226-08ab-4cda-bc45-871f1f95a3be/content.

FAO 2018. *World Programme for the Census of Agriculture 2020. Volume 2, Operational Guidelines*. United Nations Food; Agriculture Organization (FAO). https://openknowledge.fao.org/handle/20.500.14283/ca1963en.

Ministerie van Landbouw, Veeteelt en Visserij, 2014. *Eindrapport van de Vijfde Landbouwtelling 2008*. Ministerie van Landbouw, Veeteelt en Visserij.

Ministerie van Landbouw, Veeteelt en Visserij, 2026. *Zesde Agrarische Telling 2025: Methodologie en Implementatie Rapport*. Ministerie van Landbouw, Veeteelt en Visserij.